

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GESKIEDENIS V1

NOVEMBER 2014

PUNTE: 150

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye en 'n addendum van 14 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit AFDELING A en AFDELING B wat op die voorgeskrewe inhoudsraamwerk in die KABV-dokument gebaseer is.

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE

VRAAG 1: DIE KOUE OORLOG: DIE OORSPRONG VAN DIE KOUE OORLOG

VRAAG 2: ONAFHANKLIKE AFRIKA: GEVALLESTUDIE – ANGOLA

VRAAG 3: BURGERLIKE PROTES VANAF DIE 1950's TOT DIE 1970's: BURGERREGTEBEWEGING

AFDELING B: OPSTELVRAE

VRAAG 4: UITBREIDING VAN DIE KOUE OORLOG: GEVALLESTUDIE – VIËTNAM

VRAAG 5: ONAFHANKLIKE AFRIKA: VERGELYKENDE GEVALLESTUDIE – DIE KONGO EN TANZANIË

VRAAG 6: BURGERLIKE PROTES VANAF DIE 1950's TOT DIE 1970's: SWARTMAGBEWEGING

2. AFDELING A bestaan uit DRIE brongebaseerde vrae. Bronmateriaal wat benodig word om hierdie vrae te beantwoord kan in die ADDENDUM gekry word.
3. AFDELING B bestaan uit DRIE opstelvrae.
4. Beantwoord DRIE vrae soos volg:
  - 4.1 Ten minste EEN moet 'n brongebaseerde vraag wees en ten minste EEN moet 'n opstelvraag wees.
  - 4.2 Die DERDE vraag kan óf 'n brongebaseerde vraag óf 'n opstelvraag wees.
5. In die beantwoording van die vrae moet kandidate hul kennis, vaardighede en insig gebruik.
6. Die blote oorskryf van bronne as antwoorde sal kandidate benadeel.
7. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik word.
8. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE

Beantwoord ten minste EEN vraag, maar nie meer as TWEE vrae nie, uit hierdie afdeling. Bronmateriaal wat gebruik moet word om hierdie vrae te beantwoord, is in die ADDENDUM vervat.

VRAAG 1: HOE HET DIE BERLYNSE BLOKKADE TOT KOUE OORLOG-SPANNING TUSSEN DIE WESTERSE MOONDHEDE EN DIE SOWJETUNIE BYGEDRA?

Bestudeer Bron 1A, 1B, 1C en 1D en beantwoord die vrae wat volg.

1.1 Gebruik Bron 1A.

- 1.1.1 Identifiseer die VIER lande wat Duitsland en Berlyn na die Tweede Wêreldoorlog beset het. (4 x 1) (4)
- 1.1.2 Verduidelik hoe die Sowjetunie op die ekonomiese beleid van die Westerse moondhede in naoorlogse Duitsland gereageer het. (2 x 2) (4)
- 1.1.3 Wat verstaan jy onder die konsep *Ystergordyn*? (1 x 2) (2)
- 1.1.4 Waarom was die Westerse moondhede nie bereid om uit Wes-Berlyn te onttrek nie? (1 x 2) (2)

1.2 Verwys na Bron 1B.

- 1.2.1 Waarom, volgens die bron, het dit vir Brittanje en Amerika nodig geword om ongeveer 400 000 vlugte na Wes-Berlyn te onderneem? (1 x 2) (2)
- 1.2.2 Beskryf die impak wat die Berlynse Blokkade op gewone Berlyners gehad het. (2 x 1) (2)
- 1.2.3 Lewer kommentaar oor waarom Wes-Berlyners nie die voedsel aanvaar het wat deur Oos-Berlyn aan hulle beskikbaar gestel is nie. (2 x 2) (4)

1.3 Raadpleeg Bron 1C.

- 1.3.1 Watter boodskap, dink jy, word deur hierdie foto oorgedra? (1 x 2) (2)
- 1.3.2 Verduidelik, in die konteks van die gebeure wat in 1948 plaasgevind het, waarom hierdie foto wyd deur die Westerse media (koerante) gepubliseer is. (2 x 2) (4)

- 1.4 Bestudeer Bron 1D.
- 1.4.1 Noem TWEE vorme van ondersteuning wat die Sowjetunie aan die mense van Berlyn verskaf het. (2 x 1) (2)
- 1.4.2 Verduidelik waarom 'n geskiedkundige die inligting in hierdie bron as partydig kan beskou. (2 x 2) (4)
- 1.4.3 Otto Grotewohl het die Berlynse Stadsadministrasie 'krimineel' genoem. Gee 'n rede vir sy standpunt. (1 x 2) (2)
- 1.4.4 Otto Grotewohl het beweer dat die Westerse moondhede 'die Duitsers teen die Sowjetunie opsweep'. Verduidelik of jy met sy interpretasie van gebeure saamstem. (2 x 2) (4)
- 1.5 Verwys na Bron 1B en 1D. Verduidelik hoe die inligting in Bron 1D 'n ander perspektief gee as dié in Bron 1B met betrekking tot die hulp wat Berlyn in 1948 ontvang het. (2 x 2) (4)
- 1.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) waarin jy verduidelik hoe die Berlynse Blokkade tot Koue Oorlog-spanning tussen die Westerse moondhede en die Sowjetunie bygedra het. (8)
- [50]**

VRAAG 2: HOE HET DIE BUITELAND IN DIE EERSTE FASE VAN DIE ANGOLESE BURGEROORLOG VANAF 1975 TOT 1976 INGEGRYP?

Bestudeer Bron 2A, 2B, 2C en 2D en beantwoord die vrae wat volg.

2.1 Lees Bron 2A.

2.1.1 Verduidelik die volgende geskiedkundige konsepte in jou eie woorde:

(a)	Anti-koloniale oorlog	(1 x 2)	(2)
(b)	Burgeroorlog	(1 x 2)	(2)

2.1.2 Wat, volgens Guimarões, was die rede vir die 'wapenwedloop' tussen 1974 en 1975 in Angola? (1 x 2) (2)

2.1.3 Noem die lande in die buiteland wat elk van die volgende Angolese vryheidsbewegings gesteun het:

(a)	MPLA	(1 x 1)	(1)
(b)	FNLA	(1 x 1)	(1)
(c)	UNITA	(1 x 1)	(1)

2.1.4 Deur die bron en jou eie kennis te gebruik, verduidelik waarom die VSA by die Angolese burgeroorlog betrokke geraak het. (2 x 2) (4)

2.2 Bestudeer Bron 2B.

2.2.1 Watter rede het Henry Kissinger aangevoer om die VSA se betrokkenheid by die Angolese burgeroorlog te regverdig? Verwys na Raam 1 en 2 in die spotprent om jou antwoord te ondersteun. (1 x 2) (2)

2.2.2 Verduidelik hoe President Ford op Kissinger se voorstel gereageer het deur die inligting in die spotprent te gebruik. (1 x 2) (2)

2.2.3 Lewer kommentaar oor waarom jy die bewyse in die bron as bruikbaar sou beskou wanneer jy navorsing oor die VSA se betrokkenheid by die Angolese burgeroorlog doen. (2 x 2) (4)

2.3 Raadpleeg Bron 2C.

2.3.1 Gee VIER redes waarom Kuba in Angola ingegryp het. (4 x 1) (4)

2.3.2 Gebruik die inligting in die bron en jou eie kennis om die verhouding tussen Kuba en die Sowjetunie in Angola te verduidelik. (2 x 2) (4)

- 2.4 Verwys na Bron 2D.
- 2.4.1 Waarom, volgens Rhodes, was Suid-Afrika se betrokkenheid in Angola 'n 'flater'?' (1 x 1) (1)
- 2.4.2 Vorster het beweer dat 'ons nooit by die burgeroorlog as sodanig betrokke was nie ...'. Verduidelik tot watter mate jy hierdie bewering as geldig sal beskou. (2 x 2) (4)
- 2.4.3 Hoe verdedig Vorster sy besluit om in 1976 Suid-Afrikaanse troepe na Angola te stuur in die konteks van die Koue Oorlog in Afrika? Ondersteun jou antwoord deur bewyse uit die bron te gebruik. (2 x 2) (4)
- 2.5 Verduidelik hoe die inligting in Bron 2C en 2D verskil met betrekking tot die betrokkenheid van beide Castro en Vorster in die Angolese burgeroorlog. (2 x 2) (4)
- 2.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) waarin jy verduidelik hoe lande in die buiteland in die eerste fase van die Angolese burgeroorlog vanaf 1975 tot 1976 ingegryp het. (8)
- [50]**

VRAAG 3: WATTER ROL HET DIE REGERING VAN DIE VERENIGDE STATE IN 1957 IN DIE DESEGREGASIE VAN CENTRAL HIGH SCHOOL, IN LITTLE ROCK, ARKANSAS, GESPEEL?

Bestudeer Bron 3A, 3B, 3C en 3D en beantwoord die vrae wat volg.

3.1 Bestudeer Bron 3A.

- 3.1.1 Beskryf die houding van wit Amerikaanse leerders teenoor Elizabeth Eckford in die foto. Gebruik die visuele leidrade in die bron om jou antwoord te ondersteun. (2 x 2) (4)
- 3.1.2 Waarom, dink jy, het wit Amerikaanse leerders teen Elizabeth Eckford se bywoning van Central High School geprotesteer? (2 x 2) (4)
- 3.1.3 In 1997 het President Clinton opgemerk dat die beeld van Elizabeth Eckford (soos getoon in Bron 3A) 'die gewete van ons nasie aangeraak het'. Gebruik jou eie kennis om te verduidelik tot watter mate jy met Clinton se bewering oor hierdie ikoniese/simboliese beeld saamstem. (2 x 2) (4)

3.2 Gebruik Bron 3B.

- 3.2.1 Wat het Martin Luther King jr. (Telegram 1) gemotiveer om President Eisenhower te versoek om "n onomwonde standpunt" in Little Rock in te neem? (1 x 2) (2)
- 3.2.2 Gee die DRIE redes wat Woodrow Mann (Telegram 2) geïdentifiseer het vir die ingryping van die federale regering in Little Rock. (3 x 1) (3)
- 3.2.3 Waarom, dink jy, het President Eisenhower nie onmiddellik op die krisis in Little Rock gereageer nie? Ondersteun jou antwoord met TWEE redes. (2 x 2) (4)

3.3 Raadpleeg Bron 3C.

- 3.3.1 Verduidelik hoe die gebeure in Little Rock, Arkansas, die fondament van die Amerikaanse lewenswyse ondermyn het. (2 x 2) (4)
- 3.3.2 Definieer die geskiedkundige konsep *menseregte* in die konteks van die krisis by Central High School, Little Rock. (1 x 2) (2)
- 3.3.3 Noem DRIE 'gedragstandaarde' soos vervat in die Handves van die Verenigde Nasies. (3 x 1) (3)
- 3.3.4 Waarom het President Eisenhower geglo dat die situasie in Little Rock, Arkansas, die VSA se 'aansien' en 'invloed' in die wêreld bedreig? (2 x 2) (4)

3.4 Verwys na Bron 3D.

3.4.1 Watter VIER redes het die ouers van die Little Rock-Nege gegee vir hul ondersteuning van die federale regering se ingryping by Central High School? (4 x 1) (4)

3.4.2 Verduidelik waarom 'n geskiedkundige die inligting in hierdie bron as bruikbaar sal beskou wanneer navorsing gedoen word oor die rol wat die federale regering gespeel het om te verseker dat die regte van swart Amerikaners beskerm word. (2 x 2) (4)

3.5 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis om 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) te skryf waarin jy die rol verduidelik wat die regering van die Verenigde State in 1957 in die desegregasie van Central High School in Little Rock, Arkansas, gespeel het. (8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE

Beantwoord ten minste EEN vraag, maar NIE meer as TWEE vrae nie, uit hierdie afdeling.

Jou opstel behoort ongeveer DRIE bladsye lank te wees.

VRAAG 4: UITBREIDING VAN DIE KOUE OORLOG: GEVALLESTUDIE – VIËTNAM

Verduidelik tot watter mate die Verenigde State van Amerika gedurende die tydperk 1965 tot 1975 daarin geslaag het om die verspreiding van kommunisme in Viëtnam te stuit.

[50]**VRAAG 5: ONAFHANKLIKE AFRIKA: VERGELYKENDE GEVALLESTUDIES – DIE KONGO EN TANZANIË**

Bespreek tot watter mate beide die Kongo en Tanzanië geslaag het in die daarstelling van ekonomiese ontwikkeling en politieke stabiliteit nadat hulle onafhanklikheid van koloniale bewind verkry het.

[50]**VRAAG 6: BURGERLIKE SAMELEWINGSPROTES VANAF DIE 1950's TOT DIE 1970s: SWARTMAGBEWEGING**

Die Swartmagbeweging het ontstaan uit die ontnugtering van die burgerregtewerke in die suide en is aangevuur deur opstande deur ontevrede swart Amerikaners in die noorde.

Is dit 'n geldige beoordeling van die opkoms van die Swartmagbeweging in die Verenigde State van Amerika in die 1960's? Bespreek.

[50]**TOTAAL: 150**

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GESKIEDENIS V1

NOVEMBER 2014

ADDENDUM

Hierdie addendum bestaan uit 14 bladsye.

**VRAAG 1: HOE HET DIE BERLYNSE BLOKKADE TOT KOUE OORLOG-
SPANNING TUSSEN DIE WESTERSE MOONDHEDE EN DIE
SOWJETUNIE BYGEDRA?****BRON 1A**

Hierdie bron beklemtoon hoe die verdeling van Duitsland en Berlyn tot Koue Oorlogspanning in Europa bygedra het.

By die Jalta-konferensie in 1945 het die Groot Drie besluit dat die land (Duitsland) vir besettingsdoeleindes in vier sones verdeel sou word, een sone vir Frankryk asook een vir elk van die Groot Drie, en dat die stad Berlyn gesamentlik beset sou word.

... vroeg in 1947, lank voor die Marshall-plan bekend gestel is, het die verdeling van Duitsland permanent begin lyk. Dit was duidelik dat die Amerikaners en die Britte in die rigting van die vorming van 'n aparte Wes-Duitsland beweeg het, as deel van die plan vir die ekonomiese herstel van nie-kommunistiese Wes-Europa. Op 18 Junie 1948 is 'n nuwe geldeenheid, die Deutschmark, in die Westerse sones begin sirkuleer om die ou Reichsmark te vervang. Die Russe het gereageer deur 'n nuwe geldeenheid, die Ostmark (Oos-Duitse mark), in hulle sone, wat Berlyn ingesluit het, bekend te stel. Die Russe het hierdie keer hard en vinnig teruggeslaan. Hulle het verklaar dat aangesien die Amerikaners, Britte en Franse besig was om 'n nuwe Duitsland in die Weste te vorm, hulle geen reg gehad het om in die Duitsland van die Ooste in te meng nie. Om hulle posisie heeltemal duidelik te maak, het die Russe op 24 Junie die paaie, spoorlyne en waterweë wat Wes-Berlyn met die Westerse sones verbind het, gesluit.

Die Westerse moondhede kon Berlyn aan sy lot oorgelaat het. Dit sou beteken het dat meer as tweemiljoen Wes-Berlyners aan 'n kommunistiese regering oorgelewer sou word. Alhoewel Wes-Berlyn 'n nuttige 'luisterpos' agter die 'ystergordyn' was, was dit werklik 'n konfrontasie met die Russe, wat tot 'n warm oorlog kon lei, werd?

... Die bevelvoerder van die Amerikaanse magte in Duitsland, generaal Lucius Clay, het verklaar: 'Ons het Tsjeggo-Slowakye verloor. Noorweë word bedreig. Ons val terug uit Berlyn. As Berlyn val, sal Wes-Duitsland volgende wees.' En dan vermoedelik die res van Wes-Europa? Onthou die domino's? Harry Truman, die man wie se leerstelling bepaal dat geen grond aan die kommuniste gegee moet word nie, het sonder om doekies om te draai die Amerikaanse posisie opgesom: 'Ons bly, punt.'

[Uit: *Twentieth Century History – The World Since 1900* deur T Howarth]

BRON 1B

Die uittreksel hieronder fokus op die hulp wat die Westerse moondhede in 1948 aan Wes-Berlyners verskaf het.

Tussen 24 Junie 1948 en 30 September 1949 het Britse en Amerikaanse soldate ongeveer 400 000 vlugte na Wes-Berlyn onderneem met ongeveer tweemiljoen ton voedsel, steenkool, klere en ander noodsaaklikhede. Op die besigste dae het 'n vliegtuig elke 45 sekondes by een van die drie lughawens in Wes-Berlyn geland. Vlieëniers het selfs die riviere as aanloopbane gebruik om hulle noodsaaklike vrag te bring. Berlyn se Havelrivier was die landingsplek vir amfibiese lugvaartuie (vliegtuie wat op water kan land) wat aan die lugbrug deelgeneem het.

Maar selfs met die voorraad wat deur Westerse nasies geskenk is, het geblokkeerde Berlyners nie 'n maklike jaar gehad nie. Daar was so 'n tekort aan brandstof dat kragstasies vir slegs 'n paar uur elke dag elektrisiteit kon verskaf. Voedselrantsoene het hoofsaaklik uit gedroogde aartappels bestaan en vars voedsel was glad nie beskikbaar nie. In die winter het die son voor vieruur ondergegaan. Die mense van Wes-Berlyn het saamgebondel in hulle koue, donker huise sonder hitte, lig of 'n warm ete om hulle op te beur.

Wes-Berlyners was nietemin vasbeslote om nie onder Sowjetdruk te swig nie. Hulle het geweier om voedsel van die kommunistiese regering van Oos-Berlyn te aanvaar.

[Uit: *A History of the United States, Volume II: 1865 to the Present – American Voices*
deur S Foresman]

BRON 1C

Hierdie foto, wat in 1948 geneem is, toon 'n Amerikaanse vragvliegtuig wat voorraad vervoer en besig is om op Tempelhof-lughawe in Wes-Berlyn te land. Die fotograaf is onbekend.

[Uit: *The Oxford Illustrated History of Modern Europe*, redakteur TCW Blanning]

BRON 1D

Hierdie is 'n uittreksel uit 'n toespraak wat op 1 November 1948 deur Otto Grotewohl, die voorsitter van die Verenigde Sosiale-party in Oos-Duitsland, gelewer is.

Dit is welbekend dat die Sowjetunie 100 000 ton graan, meer as 10 000 ton olie, verhitingsmateriaal en ander kommoditeite vir Berlyn voorsien het. Vars vleis, vis, eiers, aartappels en ander produkte word uit die volksdemokrasieë (Sowjet-beheerde Oos-Europa) ingevoer. Dit beteken dat voorraad vir die hele bevolking van Berlyn gewaarborg is.

Die feit dat hierdie geleentheid nie benut word nie, is hoofsaaklik 'n gevolg van die kwaadwillige politieke veldtog wat deur die reaksionêre (heftige teenkanti) Britse en Amerikaanse groepe gevoer word. Die Westerse besettingsowerhede voorkom dat inwoners in hulle sektore voordeel trek uit die geleenthede om voorraad te bekom wat deur die Sowjetsektor aangebied word. Die optrede van die Berlynse Stadsadministrasie is boonop bloot krimineel, aangesien hulle hul uiterste bes doen om die situasie te vererger. Die verset van die Berlynse stadsraad, wat 'n slaaf van die Westerse besettingsowerhede is, het daartoe gelei dat die mense wat in die Westerse sektore woon, beroof word van die geleentheid om voedselvoorraad en ander kommoditeite te bekom wat direk deur die Sowjetunie aan die winkels in die Westerse sektore verskaf word. Die 'Lugbrug' wat deur die Westerse besettingsmagte ontwerp is, is 'n absoluut onnodige en suiwer opruiende maatreeël wat in geen opsig genoeg voorraad aan Berlyn kan voorsien nie en, wat meer is, dit belas die Duitsers met geweldige koste ...

Op die oomblik is die imperialistiese magte van die Westerse moondhede in alliansie met die opkomende reaksionêre magte in Duitsland. Hulle sweep die Duitsers teen die Sowjetunie op en ontketen die begeerte vir oorlog en die dors na wraak ...

[Uit: <http://www.cvce.eu>, Toegang verkry op 27 Augustus 2013.]

VRAAG 2: HOE HET DIE BUITELAND IN DIE EERSTE FASE VAN DIE ANGOLESE BURGEROORLOG VANAF 1975 TOT 1976 INGEGRYP?**BRON 2A**

Die volgende bron oor die Angolese vredesonderhandelinge is geskryf deur 'n Verenigde Nasies-konsultant, dr. Fernando A Guimarões. Dit fokus op hoe verskillende vryheidsbewegings in Angola deur die buiteland gesteun is.

Toe die einde van die anti-koloniale oorlog aanbreek, het die MPLA, die FNLA en UNITA nie gesofistikeerde oorlogstuig gehad nie. Namate hulle in die tweede helfte van 1974 uit ballingskap en die omliggende gebiede gekom het, was hulle nie veel meer as 'n versameling klein guerrilla-eenhede nie wat selde hulle kamerade gesien het, wat nog saam met hulle geveg het ... skaars een jaar later was daar egter kolonnes pantserkarre, groot mortiere, vuurpyllanseerders, tenks en straalvegters in aksie toe die MPLA teen die gekombineerde magte van die FNLA en UNITA te staan gekom het in 'n kort, maar verwoede magstryd in Angola. In daardie kort tydperk het 'n vinnige wapenwedloop die mededingers van anti-koloniale bewegings na teenstanders van 'n burgeroorlog verander. Buitelandse ingryping in die Angolese burgeroorlog is blootgelê as die oorsaak van daardie wapenwedloop ...

Die mag van die FNLA is verder versterk toe Amerika in Januarie 1975 met 'n geheime ondersteuningsprogram begin het. Vroeg in 1974 het die Amerikaanse Intelligensiediens ('CIA') in die geheim begin om betalings aan die FNLA te maak en gevoel dat hierdie beweging die Amerikaanse belange in Angola die beste verteenwoordig het ... 'n 'CIA'-voorstel om 300 000 VS dollar aan die FNLA te skenk ... is deur die Minister van Buitelandse Sake, Henry Kissinger, goedgekeur ...

Teen Maart 1975 het die MPLA begin om groot wapenbesendings uit die Sowjetunie te ontvang. Volgens amptelike skattings deur Amerika het 27 skeepsvrage tussen April en Oktober 1975 aangekom en 30 tot 40 lugsendings is gedoen om oorlogstoerusting af te lewer ...

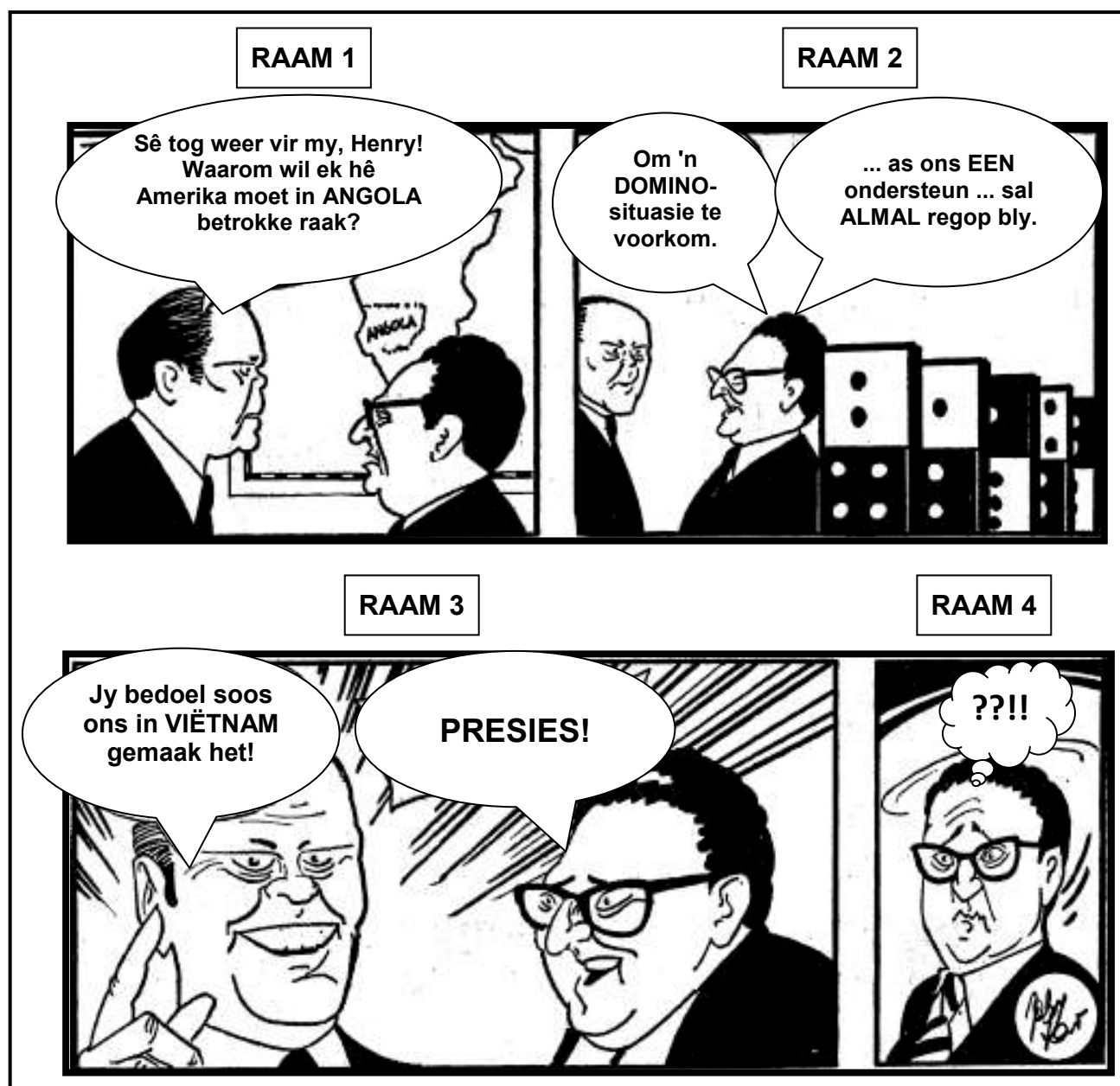
Volgens een bron wat Radio Luanda aangehaal het, het die eerste Kubaanse militêre adviseurs teen 7 Mei 1975 in Angola begin aankom. Die hoofsaak van hierdie afvaardiging (groep) was om opleidingskampe vir FAPLA, die militêre vleuel van die MPLA, te vestig en te bedryf ...

Die ingryping van Suid-Afrika het 'n nuwe fase in die toenemende konflik ingelui ... beide UNITA en die FNLA het kontak met Pretoria gemaak, en Suid-Afrika het wapens aan die voorheen swak bewapende UNITA verskaf. Teen laat Augustus (1975) het Suid-Afrika opleidingskampe vir albei bewegings gevestig ...

[Uit: *The Origins of the Angolan Civil War* deur FA Guimarões]

BRON 2B

Die spotprent hieronder het op 31 Desember 1975 in 'n Britse koerant, die *Daily Mail*, verskyn. Dit het die VSA se Minister van Buitelandse Sake, Henry Kissinger, uitgebeeld wat aan die Amerikaanse president, Gerald Ford, verduidelik waarom hy wou hê dat die VSA by die Angolese burgeroorlog betrokke moes raak. Die woorde in die bron is vir duidelikheid oorgetik.

[Uit: http://www.cartoons.ac.uk/browse/cartoon_item/anytext=angola%20war?page=4.
Toegang verkry op 30 September 2013.]

BRON 2C

Dit is 'n uittreksel uit 'n onderhoud met Fidel Castro wat deur 'n Sweedse kameraspans gedoen is. Dit verduidelik in breë trekke die redes waarom Kuba in Angola ingegryp het. Die onderhoud is op 23 Julie 1977 in Havana, Kuba gevoer.

Ons kon nie met gevoude arms bly sit toe gewone Suid-Afrikaanse troepe Angola op 23 Oktober (1975) ingeval het nie. En toe die MPLA ons hulp gevra het, het ons die nodige bystand aangebied om te voorkom dat mense wat vir amper 14 jaar vir onafhanklikheid gestry het, vernietig word, om die moord op tienduisende rewolusionêres te voorkom, om te voorkom dat apartheid in Angola ingestel word, dat die 'CIA' hulself in Angola vestig, en dat neokolonialisme en imperialisme in Angola gevestig word. Dit was ons basiese plig, ons rewolusionêre plig en ons internasionale plig om tot elke prys ons ondersteuning aan die MPLA te bied. Daar is geen rede vir ons land om oor die opoffering en moeite spyt te wees nie.

Kyk, ek kan jou van een ding verseker. Gegewe die betrekkinge wat daar tussen die Sowjetunie en Kuba bestaan en gegewe die beleid wat deur die Sowjetunie gevolg word, sou die Sowjetregering en die Sowjetparty Kuba nooit gevra het om 'n enkele man na Angola te stuur nie.

'n Besluit van daardie aard kon slegs deur ons party en ons regering geneem word. Diegene wat sulke aantygings maak, ken Kuba nie, ken die Sowjetunie nie en weet niks omtrent die betrekkinge wat daar tussen die Sowjetunie en Kuba bestaan nie.

... die plig van die rewolusionêre volke van die wêreld is om lande te help wat vir hulle vryheid stry. In hierdie opsig sal ons ons internasionale plig teenoor die volke van Afrika nakom ...

[Uit: <http://lanic.utexas.edu/project/castro/db/1977/19770723.html>.
Toegang verkry op 3 Oktober 2013]

BRON 2D

Dit is 'n deel van 'n onderhoud wat op 13 Februarie 1976 deur Clarence Rhodes van UPITN-TV ('United Press International Television News') met die voormalige Suid-Afrikaanse Eerste Minister, BJ Vorster, gevoer is. Rhodes het Vorster oor die Suid-Afrikaanse Weermag se betrokkenheid by die Angolese burgeroorlog uitgevra.

Rhodes: Hierdie Angolese episode word in sommige oorde as 'n flater aan Suid-Afrikaanse kant beskou: dat julle daarby betrokke geraak het; dat julle moes onttrek sonder om julle doelwitte te bereik. Is dit die geval?

Eerste Minister: As u so 'n aantyging maak, aanvaar ek dat wat u in gedagte het, is dat ons by die burgeroorlog in Angola betrokke was. Ek het dit baie duidelik in die Parlement gestel dat ons nooit by die burgeroorlog as sodanig betrokke was nie ...

Rhodes: As u sê dat Suid-Afrika nie by die burgeroorlog in Angola betrokke was nie, wat op groot skaal deur Kuba ondersteun word – sal u omgee om dit te verduidelik, Meneer?

Eerste Minister: ... (Suid-Afrikaanse betrokkenheid in Angola) het plaasgevind, soos ek aan u probeer verduidelik het, omdat hulle die Calueque-dam-terrein beset het ... hierdie dam bied hoegenaamd geen voordeel aan Suid-Afrika nie; die dam voorsien water aan die Ovambo-mense ... Ek wil dit baie duidelik stel dat Suid-Afrika se betrokkenheid die gevolg was van Russiese en Kubaanse inmenging en nie die oorsaak van Russiese en Kubaanse inmenging nie – dit is ook duidelik gestel deur dr. Kissinger en sy Adjunkminister van Buitelandse Sake.

Rhodes: ... Hoe ernstig neem u hierdie uitbreiding van die kommunistiese invloed in Afrika op?

Eerste Minister: ... Jy het 'n Kubaanse mag van duisende – op hierdie stadium na raming tussen tien- en dertienduisend – wat deelneem aan 'n burgeroorlog in Suider-Afrika en as dit al was, kon 'n mens jou skouers optrek en sê, goed, hulle sal môre teruggaan. Maar omdat ons weet hoe die kommuniste en die Kubane is, is daar niemand wat vir jou op hierdie stadium kan sê hulle sal huis toe gaan sodra hulle die MPLA aan bewind gebring het nie. Ek dink daar moet aanvaar word dat hulle hier is om te bly, en ek dink daar moet aanvaar word dat net soveel as wat hulle Angola ondermyn of ten minste, soveel as wat hulle probeer om Angola te ondermyn, gaan hulle probeer om ander lande in Suider-Afrika te ondermyn. Want, en hieroor is daar geen twyfel nie, ... wêreldoorheersing is nog altyd, tot vandag toe, die kommuniste se oogmerk.

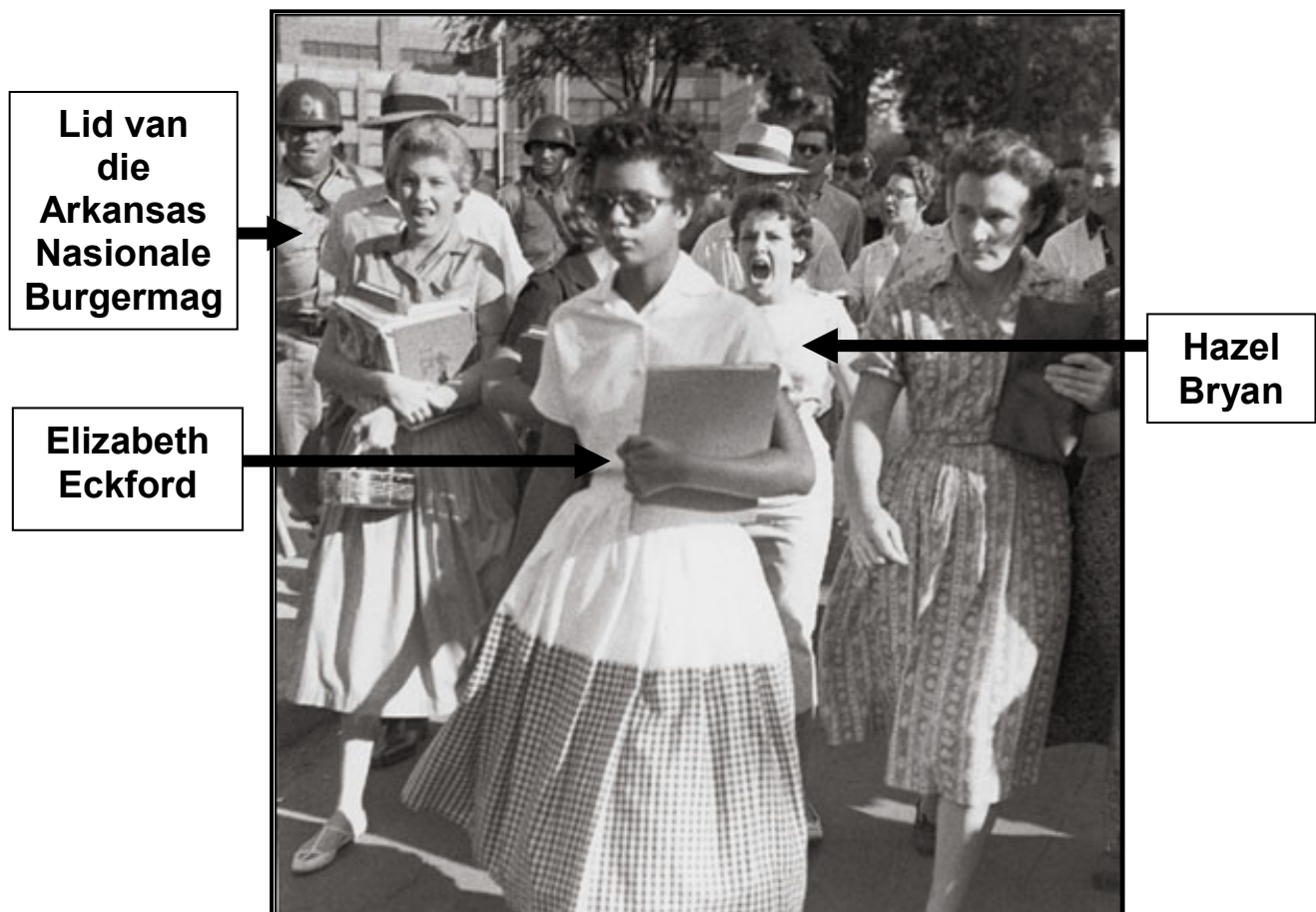
[Uit: <http://www.sahistory.org.za/archive/interview-south-african-prime-minister-mr-b-j-vorster-mr-clarence-rhodes-upitn-tv-13-february>. Toegang verkry op 13 Mei 2013.]

VRAAG 3: WATTER ROL HET DIE REGERING VAN DIE VERENIGDE STATE IN 1957 IN DIE DESEGREGASIE VAN CENTRAL HIGH SCHOOL IN LITTLE ROCK, ARKANSAS, GESPEEL?**Agtergrondinligting**

In September 1957 het 'n krisis in Little Rock, Arkansas, ontstaan toe die skoolraad probeer het om Central High School te desegregeer. In stryd met die Hooggeregshof se beslissing om skole te desegregeer, het Goewerneur Orval Faubus die Arkansas Nasionale Burgermag opdrag gegee om die registrasie van nege swart Amerikaanse leerders by die voorheen wit skool te verhinder. Faubus het die ondersteuning van 'n groot aantal wit segregasioniste gehad wat gedreig het om geweld teen die swart Amerikaanse leerders te gebruik. Namate die krisis vererger het, het die President van die Verenigde State, D Eisenhower, besluit om op te tree om wet en orde te herstel deur federale troepe by die skool te ontplooi.

BRON 3A

Hierdie foto toon 'n leerder, Hazel Bryan, wat op Elizabeth Eckford skree toe sy op 4 September 1957 by die skool aangekom het. Eckford was een van die eerste swart Amerikaanse studente wat gekeur is om die voorheen 'slegs wit' Central High School by te woon.

[Uit: http://ethicsbob.files.wordpress.com/2011/12/little_rock_desegregation_1957.jpg.
Toegang verkry op 15 September 2013.]

BRON 3B

Hieronder is twee telegramme* wat in September 1957 aan President Eisenhower gestuur is. Dit het hom dringend versoek om stappe te doen teen 'n skare wit protesteerders wat die desegregasie van Central High School, Little Rock, wou voorkom.

Telegram 1: Dr Martin Luther King jr. het op 9 September 1957 die volgende telegram aan President Eisenhower gestuur:

EK VERSOEK DRINGEND DAT U 'N STERK ONOMWONDE STANDPUNT IN DIE LITTLE ROCK SITUASIE SAL INNEEM. INDIEN DIE FEDERALE REGERING NIE 'N STERK POSITIEWE STANDPUNT OP HIERDIE STADIUM INNEEM NIE, SAL DIT DIE INTEGRASIEPROSES VYFTIG JAAR TERUGSIT. DIT IS 'N GOEIE GELEENTHEID VIR U EN DIE FEDERALE REGERING OM DIE BEGEERTES EN STREWES VAN MILJOENE MENSE MET GOEIE BEDOELINGS TE ONDERSTEUN EN OM WET EN ORDE 'N WERKLIKHEID TE MAAK.

Telegram 2: Die burgemeester van Little Rock, Woodrow Mann, het op 24 September 1957 die volgende telegram aan President Eisenhower gestuur:

DIE ONMIDDELLIKE BEHOEFTE AAN FEDERALE TROEPE IS DRINGEND. DIE SKARE IS OM 8VM BAIE GROTER AS WAT DIT OP ENIGE STADIUM GISTER WAS. MENSE STROOM UIT ALLE RIGTINGS NA DIE TONEEL. DIE SKARE IS GEWAPEN EN DAAR IS VUISGEVEGTE EN ANDER GEWELD. SITUASIE IS BUITE BEHEER EN POLISIE KAN NIE DIE SKARE UITEENJAAG NIE. EK SMEEK U AS PRESIDENT VAN DIE VERENIGDE STATE IN DIE BELANG VAN MENSLIKHEID, WET EN ORDE EN VIR DEMOKRASIE WÊRELDWYD OM DIE NODIGE TROEPE BINNE 'N PAAR UUR TE STUUR. U OPTREDE SAL VREDE EN ORDE EN DIE NAKOMING VAN U PROKLAMASIE HERSTEL.

[Uit: http://www.centralhigh57.org/the_tiger.htm. Toegang verkry op 30 September 2013.]

- * 'n Telegram was soortgelyk aan 'n brief en is voor die 21ste eeu as 'n vinnige vorm van kommunikasie gebruik. 'n Telegram het gewoonlik 'n woordbeperking gehad.

BRON 3C

Dit is 'n uittreksel uit President Eisenhower se mediakonferensie wat op 24 September 1957 gehou is. Hy het sy besluit om Amerikaanse federale troepe na Little Rock, Arkansas te stuur, aangekondig.

Goeienaand, my landgenote: Ek wil vanaand 'n paar minute met julle praat oor die ernstige situasie wat in Little Rock ontstaan het ... Vanoggend het die skare weer voor die Central High School in Little Rock bymekaar gekom, natuurlik met die doel om weer die uitvoering van die hofbevel oor die toelating van Negerkinders by die skool te voorkom ...

Ingevolge hierdie verantwoordelikheid het ek vandag 'n uitvoerende bevel gegee dat troepe onder federale gesag gebruik moet word om te help met die toepassing van federale wetgewing in Little Rock, Arkansas ...

Daar kan nie toegelaat word dat oproerige skares die besluite van ons howe ter syde stel nie ...

Ons nasie se respek vir wetgewing is 'n fondament van ons lewenswyse as Amerikaners ...

In die Suide, soos elders, is burgers intens bewus van die geweldige onreg wat in die oë van die nasie aan die mense van Arkansas gedoen is, en in die oë van die wêreld is dit aan die nasie gedoen.

Op 'n tydstip wanneer ons oorsee voor ernstige situasies te staan kom vanweë die haat wat kommunisme vir 'n regeringstelsel het wat op menseregte gebaseer is, sal dit moeilik wees om die skade wat aan die aansien en die invloed en inderdaad aan die veiligheid van ons nasie en die wêreld gedoen word, te oordryf.

Ons vyande verlustig hulle in hierdie insident en gebruik dit oral om 'n wanvoorstelling van ons hele nasie te gee. Ons word uitgebeeld as 'n skender van die gedragstandaarde wat volke oor die wêreld heen saam in die Handves van die Verenigde Nasies verklaar het. Daarin het hulle 'geloof in fundamentele menseregte' en 'in die waardigheid en waarde van die mens' bevestig en hulle het dit 'sonder onderskeid tussen ras, geslag, taal of godsdiens' gedoen.

En nou doen ek met 'n diepe vertroue 'n beroep op die burgers van die staat Arkansas om te help om alle inmenging met die wet en sy prosesse onmiddellik te beëindig.

[Uit: <http://historymatters.gmu.edu/d/6335/>. Toegang verkry op 30 September 2013.]

BRON 3D

Die volgende telegram is op 1 Oktober 1957 deur die ouers van die Little Rock-Nege aan President Eisenhower gestuur. Dit beklemtoon die belangrikheid van die President se besluit om federale troepe te stuur om die desegregasie van Central High School uit te voer.

ONS DIE OUERS VAN DIE NEGE NEGERKINDERS WAT BY LITTLE ROCK CENTRAL HIGH SCHOOL INGESKRYF IS, WIL HÊ DAT U MOET WEET DAT U OPTREDE OM HULLE REGTE TE BESKERM ONS GELOOF IN DEMOKRASIE VERSTERK HET. NOU, SOOS NOG NOOIT TEVORE NIE, HET ONS 'N BLYWENDE GEVOEL VAN SAMEHORIGHEID EN DOELGERIGTHEID. ONS GLO DAT VRYHEID EN GELYKHEID WAT ALLE MENSE BY GEBOORTE ONTVANG, SLEGS DEUR VRYHEID EN GELYKE GELEENTHEDE VIR SELFONTWIKKELING, GROEI EN DOELGERIGTE BURGERSKAP GEHANDHAAF KAN WORD. ONS GLO DAT DIE MATE WAARTOE MENSE ORAL HIERDIE KONSEP BESEF EN AANVAAR DIE WARE GROEI EN WARE GROOTHEID VAN AMERIKA TOT 'N GROOT MATE BEPAAL. U HET OP BEWONDERENSWAARDIGE WYSE AAN ONS AS NASIE EN AAN DIE WÊRELD BEWYS HOE DIEP U IN HIERDIE KONSEP GLO. HIERVOOR IS ONS DIEP DANKBAAR EN BETOON ONS ONS OPREGTE EN BLYWENDE DANK AAN U. MAG ONS ALMAGTIGE EN ALWYSE VADER U SEËN, LEI EN ALTYD BEWAAR.

[Uit: http://www.centralhigh57.org/the_tiger.htm. Toegang verkry op 30 September 2013.]

ERKENNINGS

Visuele bronne en ander historiese bewyse is uit die volgende geneem:

Blanning, TCW. (ed.)1996. *The Oxford Illustrated History of Modern Europe* (Oxford University Press, Oxford and New York)

Foresman, S. 1992. *A History of the United States. Volume II 1865 to the Present – American Voice* (Harper Collins Publishers, Illinois)

Guimarães, FA. 2001. *The Origins of the Angolan Civil War* (Macmillan, London)

Howarth, T. 1992. *Twentieth Century History. The World since 1900* (Longman, London and New York)

http://ethicsbob.files.wordpress.com/2011/12/little_rock_desegregation_1957.jpg

<http://historymatters.gmu.edu/d/6335/>

<http://lanic.utexas.edu/project/castro/db/1977/19770723.html>

http://www.cartoons.ac.uk/browse/cartoon_item/anytext=angola%20war?page=4

http://www.centralhigh57.org/the_tiger.htm

<http://www.cvce.eu>

<http://www.sahistory.org.za/archive/interview-south-african-prime-minister-mr-b-j-vorster-mr-clarence-rhodes-upitn-tv-13-february>

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GESKIEDENIS V1

NOVEMBER 2014

MEMORANDUM

Hierdie memorandum bestaan uit 22 bladsye.

1. BRONGEBASEERDE VRAE**1.1 Die volgende kognitiewe vlakke is gebruik om brongebaseerde vrae te ontwikkel:**

KOGNITIEWE VLAKE	HISTORIESE VAARDIGHED	GEWIGSTOEKENNING VAN VRAE
VLAKE 1	<ul style="list-style-type: none"> • Onttrek inligting uit bronne • Selektoring en organisasie van relevante inligting uit bronne • Definieer historiese begrippe/terme 	30% (15)
VLAKE 2	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretasie van bewyse uit bronne • Verduidelik inligting verkry uit bronne • Analiseer bewyse uit bronne 	40% (20)
VLAKE 3	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreteer en evalueer bewyse uit bronne • Skakel met bronne om bruikbaarheid, betroubaarheid, eensydigheid en beperkings vas te stel • Vergelyk en kontrasteer interpretasies en perspektiewe in die bronne en kom tot onafhanklike gevolgtrekkings 	30% (15)

1.2 Die inligting hieronder dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

- By die nasien van brongebaseerde vrae moet krediet gegee word vir enige ander geldige en toepaslike standpunte, argument, bewyse of voorbeelde.
- Met die toekenning van punte moet aandag gegee word aan hoe daar aan die vereistes van die vraag voldoen is.
- In die nasienriglyn word die vereistes van die vraag (vaardighede waaraan aandag gegee moet word) sowel as die vlak van die vraag in kursiefgedrukte skrif aangedui.

2. OPSTELVRAE**2.1 Die opstelvrae vereis dat kandidate:**

- In staat sal wees om hul argument op 'n logiese en samehangende wyse te stel. Hulle moet die relevante inligting kan selekteer, organiseer en bymekaarvoeg sodat dit vir hulle moontlik sal wees om 'n redelike reeks feite of 'n effektiewe argument te kan weergee om sodoende die gestelde vraag te beantwoord. Dit is noodsaaklik dat 'n opstel 'n inleiding, 'n samehangende en gebalanseerde liggaam van bewyse en 'n slot het.

2.2 Nasien van opstelvrae

- Nasieners moet daarop let dat die inhoud van die antwoord gelei sal word deur die handboeke wat by 'n spesifieke sentrum gebruik is.
- Kandidate mag enige ander toepaslike inleiding en/of samevatting hê as dit wat ingesluit is by 'n riglyn vir nasien van 'n spesifieke opstel.
- By die assessering van die oop brongebaseerde vrae moet kandidate krediet kry vir enige ander relevante antwoord.

2.3 Globale assessering van 'n opstel

Die opstel skryfwerk sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die onderwyser die totale produk as 'n geheel sal bepunt sonder om die samestellende dele individueel te bepunt. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n individuele mening aan te bied deur gebruik te maak van geselekteerde feitelike bewyse om 'n argument te ondersteun. Daar sal nie van die leerder verwag word om slegs 'feite' neer te skryf om 'n beter punt te behaal nie. Hierdie benadering sal leerders ook ontmoedig om 'model-antwoorde' voor te berei en te reproduseer sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van opstelle gee krediet aan leerders se mening, ondersteun deur bewyse. Anders as by inhoudsgebaseerde nasien, word leerders met holistiese assessering nie vir ontoereikende taalgebruik geenaliseer nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die konstruksie/daarstelling van 'n argument
- Die toepaslike seleksie van feitelike bewyse om sodanige argument te ondersteun
- Die leerder se interpretasie van die vraag.

2.4 Assesseringsprosedures van die opstel

2.4.1 Hou die sinopsis in gedagte wanneer die skryfwerk nagesien word.

2.4.2 Tydens die eerste deurlees van die skryfwerk moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne/memorandum), vir elke hoofmoment/aspek wat volledig gekontekstualiseer is en 'n relevante slotopmerking (aangedui met 'n kolpunt in die nasienriglyn/memorandum) bv. 'n antwoord waar daar 5 hoofpunte is, sal daar dus 7 regmerkies wees.

2.4.3 Die volgende addisionele simbole kan ook gebruik word:

- Inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer nie ^
- Verkeerde stelling _____
- Irrelevante stelling |
- Herhaling R
- Analise A✓
- Interpretasie 1✓

2.5. Die matriks**2.5.1 Gebruik van die matriks vir die assessering van opstelle**

By die nasien van opstelle, moet die kriteria gebruik word wat in die matriks voorsien word. Tydens die assessering van 'n opstel moet beide die inhoud en die aanbieding in ag geneem word. 'n Punt word toegeken by die snypunt van die inhoud en aanbieding, gebaseer op die sewe vaardigheidsvlakke.

- (a) Met die eerste deurlees van die opstel word daar bepaal tot watter mate die hoofmomente gedek is om en die **inhoudsvlak** (op die matriks) vas te stel.

I	VLAK 4	

- (b) Die tweede deurlees van die skryfwerk sal die vlak (op die matriks) van die **aanbieding** bepaal.

I	VLAK 4	
A	VLAK 3	

- (c) Ken 'n algehele punt toe met behulp van die matriks.

I	VLAK 4	}26–27
A	VLAK 3	

NASIENMATRIKS VIR OPSTELLE: TOTAAL: 50

AANBIEDING INHOUD 	VLAK 7	VLAK 6	VLAK 5	VLAK 4	VLAK 3	VLAK 2	VLAK 1
	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. Goeie sintese van inligting. Het 'n goed gebalanseerde, oorspronklike argument ontwikkel met bewyse. Argument deurgaans volgehou en verdedig. Onafhanklike gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. 'n Relevante argument is gevolg. Bewyse gebruik om die argument te verdedig. Poog om 'n onafhanklike gevolgtrekking uit die bewyse te maak om die argument te ondersteun.	Goed beplande en gestruktureerde opstel. Poog om 'n duidelike argument te ontwikkel. Gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Argument beplan en gestruktureer. Bewyse tot 'n sekere mate gebruik om argument te ondersteun. Slotsom bereik op grond van bewyse.	Toon soms bewys van 'n gestruktureerde en beplande argument. Poog om 'n argument vol te hou. Gevolgtrekking nie duidelik ondersteun deur bewyse nie.	Poging aangewend om antwoord te struktureer. Grootliks beskrywend of poog om argument te ontwikkel. Geen poging om 'n gevolgtrekking te maak nie.	Weinig of geen poging om die opstel te struktureer nie.
VLAK 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudskeuse ten volle relevant tot argument wat gevolg is.	47–50	43–46					
VLAK 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie relevant tot argument wat gevolg is	43–46	40–42	38–39				
VLAK 5 Vraag grotendeels beantwoord. Inhoud toereikend en relevant.	38–39	36–37	34–35	30–33	28–29		
VLAK 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Sommige weglatings of irrelevante keuse van inhoud.			30–33	28–29	26–27		
VLAK 3 Keuse van inhoud hou verband met vraag, maar beantwoord dit nie. Hou soms nie verband met die vraag nie. Weglatings.				26–27	24–25	20–23	
VLAK 2 Vraag ontoereikend beantwoord. Inhoud skraal.					20–23	18–19	14–17
VLAK 1 Vraag ontoereikend beantwoord of glad nie. Ontoereikend of irrelevante inhoud.						14–17	0–13

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE**VRAAG 1: HOE HET DIE BERLYNSE BLOKKADE TOT KOUE OORLOG-
SPANNING TUSSEN DIE WESTERSE MOONDHEDE EN DIE
SOWJETUNIE BYGEDRA?**

1.1

1.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A – V1]*

- Brittanje/Britse
- Frankryk/Franse
- Verenigde State van Amerika (VSA)/ Amerikaanse
- Rusland (Sowjetunie) (4 x 1) (4)

1.1.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A – V2]*

- Die Sowjetunie het 'n aparte geldeenheid (*Ostmark*) in hulle sektor bekend gestel
- Waarsku die Weste dat hulle, hulle nie moet bemoei in die aangeleenthede van Oos-Duitsland nie
- Die Sowjetunie het Wes-Berlyn geblokkeer (Byvoorbeeld: paaie is toegemaak, spoorlyne, waterweë)
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.1.3 *[Verduideliking van 'n historiese begrip uit Bron 1A – V1]*

- Konsep wat deur Winston Churchill gebruik is om die verdeling tussen Oos- en Wes-Europa aan te dui
- Dit was 'n simboliese grens tussen die kommunistiese blok en Wes-Europese lande gedurende die Koue Oorlog
- Skeiding tussen kapitalisme en kommunisme in Europa
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A – V1]*

- Wou die verspreiding van kommunisme verhoed/ 'domino- effek' na Wes Europa
- As Berlyn in die hande van die kommuniste val, dan sou Wes-Duitsland onder kommunistiese invloed kom
- Wou verseker dat demokrasie floreer
- Wou nie 2 miljoen Wes-Berlyners aan kommunistiese bewind oorgee nie
- Wes Berlyn was 'n luisterpos vir die Weste (enige 1 x 2) (2)

1.2

1.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*

- Om noodsaaklikhede/ benodigdhede soos voedsel, steenkool en klere aan Wes-Berlyn te lewer (1 x 2) (2)

1.2.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*

- Tekort aan brandstof lei tot 'n beperkte voorsiening van elektrisiteit
- Vars voedsel was nie geredelik beskikbaar nie
- Berlyners ondervind koue en donkerte gedurende die winter en het geen warm etes of elektrisiteit vir ligte nie (enige 2 x 1) (2)

1.2.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B – V2]*

- Gedetermineerd om nie in te gee/afgeknou te word onder Sowjetdruk/kommunisme nie
- Om te toon dat hulle nie afhanklik was van die Sowjetregering se bystand nie
- Afkeur van die blokkade
- Glo dat die Weste hulle ten volle sou ondersteun
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.3

1.3.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C – V2]*

- Dit toon Amerikaanse vliegtuie wat voorrade na Wes-Berlyn bring
- Kinders wag vir voorrade met verwagting
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.3.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C – V2]*

- Dit kon vir propogandadoeleindes gebruik word om die Weste se ondersteuning aan Wes-Berlyn te beklemtoon
- Om te toon dat die Weste verbind was tot die stuiting van kommunisme/ beskerm kapitalisme
- Om te illustreer dat die Truman-leer/Marshall-plan effektief was
- Kinders op die foto toon die menslikheid van die lugbrug
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.4

1.4.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1D – V1]*

- Graan (voedsel)
- Vette (voedsel)
- Verhittingsmateriaal (2 x 1) (2)

1.4.2 *[Vasstelling van partydigheid in Bron 1D – V3]*

- Dit is die siening van 'n lid van die Oos-Duitse Sosialiste wie ten gunste was van die Sowjetunie se beleid
- Skets 'n positiewe prentjie van die Sowjetunie se rol in Berlyn
- Toon die VSA as die oorsaak van hulle swaarkry
- Grotewohl maak aanspraak daarop dat die lugbrug deur Westerse moondhede 'uitgevind' is
- Grotewohl maak aanspraak daarop dat die Westerse moondhede probeer het om die Duitsers aan te hits teen die Sowjetunie
- Gebruik emosionele woorde om die optrede van die VSA uit te beeld
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.4.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D – V2]*

- Hulle verhoed inwoners van hulle sektore om voordeel te trek uit die geleenthede om voorrade wat deur die Sowjetunie aangebied word te verkry
- Hulle het die mense wat in die Westerse sektore woon ontnem van die geleentheid om voedselvoorrade en ander kommoditeite te verkry wat deur die Sowjetunie direk in die winkels voorsien is
- Die 'lugbrug' wat hierop gevolg het, was 'n uitvindsel van die Westerse moondhede en was onnodig
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.4.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D – V2]*

Kandidate moet aandui of hulle SAAMSTEM of NIE SAAMSTEM NIE met Grotewohl se interpretasie van optrede deur Westerse moondhede.

STEM SAAM

- Die Westerse moondhede verhoed Wes-Berlyners om voorrade uit die Sowjetsektor te verkry
- Die Berlynse stadsadministrasie is beïnvloed deur Westerse moondhede wat Wes-Duitsland beset het
- Deur nie die hulp van die USSR te aanvaar nie het aanleiding gegee tot die verskerping van die wrywing tussen die USSR en Wes-Berlyners
- Enige ander relevante antwoord

STEM NIE SAAM NIE

- Partydige perspektief deur Otto Grotewohl
- As Voorsitter van die Verenigde Sosialisteparty in Oos-Duitsland was hy krities oor die Weste en hul invloed in Berlyn
- Westerse moondhede was nie verantwoordelik vir die blokkade nie
- Die USSR was bekommerd oor die ekonomiese herstel van Wes-Berlyn
- Die Westerse moondhede wou slegs die Duitse bevolking help
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.5 *[Vergelyking van inligting in Bron 1B en 1D – V3]*

- Bron 1D is 'n Sowjet/ kommunistiese perspektief terwyl Bron 1B 'n Westerse/ kapitalistiese perspektief is
- Bron 1D verwys na die voorrade (bv. graan, vleis) wat die Sowjetunie aan Berlyn gegee het in 1948 terwyl Bron 1B verwys na die voorrade (brandstof, kos) wat die Westerse nasies in 1948 aan Berlyn verskaf het
- Bron 1D beeld die lugbrug in 'n negatiewe lig (onnodig) uit terwyl Bron 1B die lugbrug as positief uitbeeld
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.6 [Interpretasie, evaluerende en sintese van bewyse uit relevante bronne - V3]

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoorde insluit:

- Verdeling van Duitsland en Berlyn volgens ideologiese grense (Bron 1A en eie kennis)
- Instelling van 'n nuwe geldeenheid *Reichsmark* in die Westerse sektore en die *Ostmark* in die Oostelike sektor (Bron 1A)
- VSA/Wes-Duitsers was bekommerd oor die verspreiding van kommunisme/ domino-effek (Bron 1A en 1D)
- Westerse lugbrug het die impak van die Blokkade deur die Sowjetunie ondermyn (Bron 1B)
- Blokkade is gebruik as propaganda deur die Weste teen die USSR (kinders in Wes-Duitsland het gelyk as gevolg van die USSR se optrede) (Bron 1C)
- Grotewohl het beweer dat Westerse lande die Berlynse stadsraad beheer en Berlyners verhoed het om toegang tot voedselvoorrade gestuur deur die USSR te verkry (Bron 1D)
- Implementering van die lugbrug deur Westerse moondhede gedurende die Berlynse Blokkade (Bron 1C en 1D)
- USSR beweer dat Westerse moondhede woude aangehits het onder Wes-Duitsers wat tot 'n oorlog kon lei (Bron 1D)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip oor hoe die Berlynse Blokkade tot Koue Oorlog-spanning tussen die Westerse moondhede en die Sowjetunie bygedra het nie. • Gebruik bewyse gedeeltelik om oor die onderwerp te skryf of kan glad nie oor die onderwerp skryf nie. 	PUNTE 0 - 2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp bv. toon begrip hoe die Berlynse Blokkade bygedra het tot Koue Oorlog-spanning tussen die Westerse moondhede en die Sowjetunie. • Gebruik bewyse op 'n baie eenvoudige manier. 	PUNTE 3 - 5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstree 'n deeglike begrip oor die Berlynse Blokkade bygedra het tot Koue Oorlog-spanning tussen die Westerse moondhede en die Sowjetunie. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van onderwerp. 	PUNTE 6 - 8

(8)

[50]

VRAAG 2: HOE HET DIE BUITELAND IN DIE EERSTE FASE VAN DIE ANGOLESE BURGEROORLOG VANAF 1975 TOT 1976 INGEGRYP?**2.1****2.1.1** *[Verduideliking van historiese begrippe uit Bron 2A – V1]*

(a)

- Oorlog wat gevoer is deur Angolese vryheidsbewegings om hulself te bevry van koloniale beheer deur Portugal
- Oorlog gevoer teen kolonialisme of koloniale onderdrukkers
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

(b)

- 'n Interne oorlog om beheer te verkry oor die Angolese regering wat geveg is tussen Angolese politieke partye (MPLA, FNLA en UNITA)
- Oorlog gevoer tussen burgers van dieselfde land
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*

- Die buiteland stuur wapens om verskillende vryheidsbewegings te bewapen (1 x 2) (2)

2.1.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*

- (a) Sowjetunie/Kuba (1 x 1) (1)
- (b) VSA/Suid-Afrika (1 x 1) (1)
- (c) Suid-Afrika (1 x 1) (1)

2.1.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2A – V2]*

- VSA wou die verspreiding van kommunisme voorkom
- VSA is bekommerd oor Kubaanse/USSR betrokkenheid in Angolese politiek
- VSA was bekommerd oor die wapen besending wat die MPLA van USSR ontvang het
- VSA wou hulle eie invloedssfeer in onafhanklike Afrika uitbrei
- VSA geïnteresseerd in die benutting van ryk minerale rykdom van Angola
- Angola was van strategiese belang
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.2**2.2.1** *[Interpretasie van bewyse uit Raam 1 en 2 van Bron 2B – V2]*

- Die vrees vir die 'domino-situasie'
- Kissinger vrees dat as Angola 'n kommunistiese staat word dan sal ander lande in die omgewing volg
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2B – V2]*

- Hy aanvaar die voorstel (soos aangedui met sy glimlag)
- Hy besef dat die VSA betrokke moet raak in Angola om die verspreiding van kommunisme te voorkom/'domino-situasie', soos hulle in Viëtnam gedoen het
- Hy het gemengde gevoelens gehad
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.2.3 [Verduideliking van die bruikbaarheid van Bron 2B – V3]

- Dit toon Kissinger (VS Staatsekretaris) wat President Ford aanmoedig om betrokke te raak in die Angolese burgeroorlog
- Gee te kenne dat Kissinger die verspreiding van kommunisme (om die 'domino-situasie' te voorkom) gebruik het as 'n argument vir VS ingryping in Angola
- Toon die siening van die Britse pers – 'n vergelyking is gemaak tussen VS betrokkenheid in Viëtnam wat geëindig het in 'n nederlaag en die Angolese burgeroorlog
- Dit identifiseer die hoofkarakters (President Ford en die VS Staatsekretaris – Henry Kissinger) wat betrokke was in die beleid rakende die VS se betrokkenheid in Angola
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.3**2.3.1 [Onttrekking van bewyse uit Bron 2C – V1]**

- Suid-Afrika het Angola ingeval
- MPLA versoek Kuba se bystand
- Om te verhoed dat die onafhanklikheidsbeweging verpletter word
- Om die sluipmoorde op revolusionêres te voorkom
- Om te voorkom dat 'n vorm van apartheid in Angola ingestel word
- Om die CIA te verhoed om Angola in te val en te beheer
- Dit was die 'rewolusionêre plig' van Kuba om die MPLA te ondersteun
- Dit was die 'Internasionale plig' van Kuba om Angola te ondersteun
- Om te verhoed dat neo kolonialisme en imperialisme in Angola ingestel word (enige 4 x 1) (4)

2.3.2 [Analiseer inligting uit Bron 2C – V2]

- Geen oorheersing van een land oor 'n ander een nie (Die USSR oor Kuba)/ gelyk
- Beide Kuba en die USSR het die MPLA ondersteun
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.4**2.4.1 [Onttrekking van bewyse uit Bron 2D – V1]**

- Omdat hulle, hulle troepe moes onttrek sonder om hulle eie doel te bereik (1 x 1) (1)

2.4.2 [Interpretasie van bewyse uit Bron 2D – V2]

Kandidate moet aandui tot watter mate die bewering geldig of nie geldig kan wees nie en hulle argument met relevante bewyse ondersteun

Tot 'n mindere mate (Vorster se bewering is nie geldig nie)

- Die bron verwys na die onttrekking van Suid-Afrikaanse troepe uit Angola
- Die Suid-Afrikaanse troepe was militêr betrokke in die Angolese burgeroorlog om UNITA te ondersteun
- Hy wou nie die onttrekking van Suid-Afrika uit Angola aanvaar nie
- Enige ander relevante antwoord

Tot 'n groot mate (Vorster se bewering is geldig)

- Suid-Afrika was net in Angola om die Calueque-dam-terrein te beskerm
- Vorster beweer dat: 'Suid-Afrika se betrokkenheid die uitwerking was van Russiese en Kubaanse inmenging en nie die oorsaak van Russiese en Kubaanse inmenging nie'
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.4.3 [Interpretasie van bewyse uit Bron 2D – V2]

- Suid-Afrika was betrokke omdat Kubane troepe na Angola gestuur het
- Vrees die verspreiding van kommunisme na Suidelike Afrika
- Kommuniste wou beheer verkry oor Suidelike Afrika as deel van hulle plan vir wêreldoorheersing
- Suid-Afrika raak betrokke as gevolg van Russiese en Kubaanse ingryping in Angola
- Om die Calueque dam te verdedig
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.5 [Vergelyking van inligting in Bron 2C en 2D – V3]

- In Bron 2C beweer Castro dat Suid-Afrika eerste Angola ingeval het en Kuba het daarop gereageer terwyl in Bron 2D beweer Vorster dat Kuba Angola eerste ingeval het en Suid-Afrika daarop gereageer het
- Bron 2C gee te kenne dat Kuba betrokke was in Angola om Suid-Afrikaners te verhoed om die beleid van apartheid te versprei terwyl Bron 2D te kenne gee dat Kuba probeer het om kommunisme regdeur Suidelike Afrika te versprei
- Bron 2C redeneer dat Kuba geveg het om Angola te help bevry terwyl Bron 2D te kenne gee dat Kuba beheer wou verkry oor Angola (deur die MPLA)
- Enige ander relevante vergelyking (enige 2 x 2) (4)

2.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne - V3]*

Die kandidaat moet in die beantwoording van hierdie vraag verduidelik hoe lande uit die buiteland betrokke geraak in die Angolese burgeroorlog van 1975-1976.

- Buitelandse ingryping in Angola was hoofsaaklik militêr van aard (Bron 2A)
- Tenks, mortiere, straalvegters ens. Is gestuur om verskillende vryheidsbewegings te bewapen (Bron 2A)
- Die USSR stuur militêre toerusting aan die MPLA (Bron 2A)
- Kubaanse militêre adviseurs is gestuur om die MPLA op te lei (Bron 2A)/ Suid-Afrika het wapens aan UNITA voorsien (Bron 2A)/ CIA (VSA) skenk geld aan die FNLA (Bron 2A)
- Castro het ondersteuning aan die MPLA gebied om Angolese onafhanklikheid en bevryding te verseker (Bron 2C)
- Kuba het ook burgerlikes gestuur om te help (Bron 2C)/ Kuba het dokters, onderwysers en ingenieurs gestuur om Angola te help bou na onafhanklikheid (eie kennis)
- Suid-Afrika het daarop aanspraak gemaak dat hulle nie in die oorlog betrokke was nie, maar was teenwoordig om hulle belange by die hidro-elektriese stasie by die Calauque-dam-terrein te verdedig (Bron 2D en eie kennis)
- Die VSA was geïnteresseerd in die benutting van die minerale rykdom van Angola se Cabindastreek, so daarom is die FNLA wat in daardie streek gestasioneer was, befonds. (eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse bv. toon geen of min begrip oor hoe lande in die buiteland in die eerste fase van die Angolese burgeroorlog vanaf 1975 tot 1976 ingegryp het nie. • Gebruik bewyse gedeeltelik om oor die onderwerp te skryf of kan glad nie oor die onderwerp skryf nie. 	PUNTE 0 – 2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp bv. toon begrip hoe die buiteland in die eerste fase van die Angolese burgeroorlog vanaf 1975 tot 1976 ingegryp het. • Gebruik bewyse op 'n baie eenvoudige manier. 	PUNTE 3 – 5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreer 'n deeglike begrip oor hoe die buiteland in die eerste fase van die Angolese burgeroorlog vanaf 1975 tot 1976 ingegryp het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van onderwerp. 	PUNTE 6 – 8

(8)
[50]

VRAAG 3: WATTER ROL HET DIE REGERING VAN DIE VERENIGDE STATE IN 1957 IN DIE DESEGREGASIE VAN CENTRAL HIGH SCHOOL, IN LITTLE ROCK, ARKANSAS GESPEEL?

3.1

3.1.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3A – V2]***Kandidate kan twee punte verdien vir die houding en die ander twee punte vir die beskrywing daarvan.**

- Vyandig/ aggressief - Hazel Bryan skree op Elizabeth Eckford
- Onvriendelik - Eckford word gelos om op haar eie te loop
- Nuuskierig, want die wit Amerikaanse studente het na Eckford gestaar terwyl sy skool toe loop
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.1.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3A – V2]*

- Baie wit Amerikaanse studente wou nie hê dat hulle skool gedesegegreer moes word nie
- Segregasie was 'n deel van die Suidelike kultuur en baie wit Amerikaners het verandering/transformasie gevrees
- Baie wit Amerikaanse studente het geglo dat die Hooggeregshof en die federale regering nie moet inmeng nie in die segregasiewette van die Suidelike State
- Wit rassiste in die Suide het verhewe gevoel en wou nie gelykheid hê met swart Amerikaners nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.1.3 *[Interpretasie en evaluering van bewyse in Bron 3A – V3]***Stem in 'n groot mate saam**

- Baie Amerikaanse het besef dat segregasie moreel verkeerd was
- Om swart Amerikaners die reg van gelyke onderwys te ontnem is as ondemokraties beskou
- Baie wit Amerikaners het dalk skaam gevoel oor die slegte en onmenslike behandeling wat 'n jong meisie wat probeer skool toe gaan, gekry het.
- Eckford is ontnem van haar menseregte en hierdie beeld het gemaak dat baie wit Amerikaners die Burgerregtebeweging ondersteun het in sy veldtog teen rassediskriminasie
- Enige ander relevante antwoord

Stem saam tot 'n mindere mate

- Rassiste/ segregasioniste se gewete sal hulle nie pla nie
- Meeste wit Amerikaners wat in die Suide gewoon het, het segregasie ondersteun
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.2

3.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3B – V1]*

- Hy het gevrees dat die krisis in Little Rock 'die integrasieproses vyftig jaar terug sal sit'
- Dit was 'n geleentheid vir die federale regering om sy ondersteuning aan die Burgerregtebeweging te toon/'om die begeertes en strewes van miljoene mense te ondersteun'
- Die behandeling van Elizabeth Eckford
- Om wet en orde te verseker
- Om te demonstreer dat die federale/sentrale regering ernstig was om diskriminasie te voorkom en wou hê dat die regte van alle Amerikaners ongeag hulle ras gerespekteer moes word (enige 1 x 2) (2)

3.2.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3B – V1]*

- Die skare het groter geword/ mense van verskillende oorde het aangesluit
- Die skare was gewapen en gevaarlik
- Gevegte en dade van geweld het uitgebreek
- Die situasie was buite beheer
- Die polisie kon nie die situasie hanteer nie
- Daar was 'n behoefte om vrede te herstel en om wet en orde te handhaaf (enige 3 x 1) (3)

3.2.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3B – V2]*

- President Eisenhower wou nie ingryp in sake van 'n staat nie
- President Eisenhower was bekommerd dat hy die stemme van blankes in die Suidelike state sou verloor
- Die President het gehoop dat hy nie nodig het om 'n openbare standpunt ten gunste van die Burgerregtebeweging moet inneem nie
- President Eisenhower het dit nie as 'n krisis beskou nie en moes eers tyd neem om sy adviseurs te raadpleeg
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.3

3.3.1 *[Interpretasie van Bron 3C – V2]*

- 'n 'Skare' protesteerders het voorkom dat die hofbeslissing geïmplementeer word
- Die implementering van die uitvoering van die federale reg is voorkom
- Die burgerregte van swart Amerikaanse studente is geskend
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.3.2 *[Verduideliking van 'n historiese begrip uit Bron 3C – V1]*

- Menseregte – alle mense ongeag hulle ras, geslag of godsdiens moet billik/ met gelykheid behandel word
- Die basiese menseregte van swart Amerikaanse studente is geweier ten opsigte van onderwys en veiligheid
- Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)

3.3.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3C – V1]*

- Fundamentele menseregte
- Waardigheid en waarde van 'n mens
- Geen onderskeid op grond van ras, geslag, taal of godsdiens nie (3 x 1) (3)

3.3.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3C – V2]*

- Die gebeure in Little Rock het 'n negatiewe beeld van Arkansas na die land en die res van die wêreld uitgedra
- Die situasie in Little Rock het 'n nasionale, nie net 'n staat-kwessie nie geword, want dit het 'n invloed gehad op die VSA se prestige en invloed
- Little Rock het 'n federale saak, wat die hele VSA beïnvloed het, geword, want dit is beskou as 'n skending van die VVO se Handves van Menseregte
- 'n Federale wet is verontagsaam op regeringsvlak en daarom was dit nodig dat die federale regering moes intree om die wet af te dwing
- In die konteks van die kommunistiese aanslag sou die vyande van die VSA gejubel het oor hierdie negatiewe publisiteit
- Die VSA is beskou as 'n staat wat demokrasie in die wêreld voorstaan, maar het swart Amerikaners hulle mense/burgerregte ontsê
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.4

3.4.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3D – V1]*

- Hulle geloof in demokrasie is versterk
- Hulle het hul kinders se regte beskerm
- Hulle het 'n nuwe gevoel van behoort gehad
- Hulle was nou doelgerig
- Geloof dat vryheid en gelykheid onderhou is
- Geleentheid vir selfontwikkeling en groei (4 x 1) (4)

3.4.2 *[Evaluering van die bruikbaarheid van Bron 3D – V3]*

- Die inhoud van die telegram is relevant t.o.v. die navorsingsvraag/ eerste-handse inligting
- Gee die standpunte van betrokke sleutelpersone (ouers van Little Rock Nege)
- Toon die krag van emosies/ houding van rolspelers oor die desegregasie aangeleentheid by Little Rock
- Onthul dat die president se optrede belangrik was, nie net in Little Rock nie, maar ook teenoor die hele Burgerregtebeweging
- Dit illustreer die krag van godsdienstige geloof binne die Burgerregtebeweging
- Dit kan gebruik word as bewys van hoe die Burgerregtebeweging bekommerd was oor integrasie en gelykheid
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.5 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne - V3]*

Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoorde insluit:

- President Eisenhower was aanvanklik huiwerig om betrokke te raak in die politiek van die state (Bron 3A)
- Die reg van die staat om te regeer sonder inmenging van federale owerhede is hooggeag in die VSA (Bron 3A, eie kennis)
- Eisenhower het aanvanklik die versoek om in te gryp van Martin Luther King Jnr. geïgnoreer (Bron 3A)
- Toe die burgermeester van Little Rock versoek het om Federale troepe in te bring, het Eisenhower ingestem (respekteer die staat/ federale verhouding) (Bron 3A)
- Eisenhower/ VSA regering het geglo dat die Amerikaanse lewenswyse, wat deur die wet ondersteun is, nou bedreig word in Little Rock (Bron 3B)
- Eisenhower / VSA regering het opgetree om die beslissing van die howe te beskerm (Bron 3B)
- Eisenhower/ VSA regering het geweier om 'horde oorheersing' toe te laat om die sentrale/federale regeringsbeleid voor te skryf (Bron 3B)
- Eisenhower het vermeld dat die saak van desegregasie in Little Rock 'n geval was van 'hoof' (regsorde) en nie van 'individuele opinie' nie (Bron 3B)
- Die president se optrede is gesien as 'n belangrike rol wat gespeel is in die geveg om burgerregte in die VSA deur Martin Luther King Jnr. (Bron 3C)
- Die ouers van die Little Rock Nege het gesê dat Eisenhower se optrede hulle geloof in die demokrasie en Amerika herstel het (Bron 3C)
- Die optrede van die leerders by Little Rock het gehelp om die deure van gesegregeerde skole te open vir alle leerders regdeur die VSA (Bron 3D)
- Die gebeure by Little Rock het 'n belangrike rol gespeel om ondersteuning vir die BRB te verkry – dit het getoon dat die Federale regering kon ingryp om menseregte af te dwing op alle swart Amerikaners (eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse bv. toon geen of min begrip van die rol wat die regering van die Verenigde State gespeel het in 1957 in die desegregasie van <i>Central High School</i> in Little Rock Arkansas. • Gebruik bewyse gedeeltelik om oor die onderwerp te skryf of kan glad nie oor die onderwerp skryf nie. 	PUNTE 0 – 2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp bv. toon begrip van die rol wat die regering van die Verenigde State gespeel het in 1957 in die desegregasie van <i>Central High School</i> in Little Rock Arkansas. • Gebruik bewyse op 'n baie eenvoudige manier. 	PUNTE 3 – 5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreer 'n deeglike begrip van die rol wat die regering van die Verenigde State gespeel het in 1957 in die desegregasie van <i>Central High School</i> in Little Rock Arkansas. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van onderwerp. 	PUNTE 6 – 8

(8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE

VRAAG 4:

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede.]

SINOPSIS

Met die skryf van hierdie opstel moet kandidate in staat wees om 'n gedagterigting in te neem en aandui tot watter mate die Verenigde State van Amerika suksesvol was in die stuiting van kommunisme gedurende die Viëtnamese Oorlog tussen 1965 en 1975.

HOOFASPEKTE

Kandidate behoort die volgende aspekte in hulle antwoord in te sluit:

- Inleiding: Kandidate behoort 'n gedagterigting in te neem en aan te dui hoe hulle beplan om hulle standpunt te ondersteun.

UITBREIDING

- Redes waarom die Verenigde State betrokke geraak het in die Viëtnamese Oorlog (stuiting van die verspreiding van kommunisme, vrees vir die 'Domino Effek', verspreiding van kapitalisme)

Fokus op waarom die VSA **onsuksesvol** was in die stuiting van kommunisme:

- VSA het Diem se korrupte kapitalistiese regering van Suid-Viëtnam ondersteun
- **Mislukking van 'Operasie Rolling Thunder'** (bom missie van Maart 1965 was om die Noord-Viëtnamese ekonomie te vernietig om hulle te keer om die Suide te help; om die Nasionale Vryheidsfront te vernietig)
- Guerrilla oorlogvoering deur die Viëtkong/Viëtkong het die moraal van die VSA deurmekaar gemaak en ondermyn
- Ho Chi Minh-roete en die belangrikheid daarvan
- **Mislukking van 'Operation Ranch Hand'** (Konvensionele taktiek wat gebruik is deur die VSA se weermag was nie effektief a.g.v. digte plantegroei) gedwing om Napalm, agent oranje te gebruik - vernietig die omgewing, maar nie die Ho Chi Minh-roete nie
- **Tet Offensief**
- Anti-oorlog-protresbewegings in die VSA en internasionaal
- **Die rol van die media** wat die impak van die oorlog toon op die Viëtnamese en op Amerikaanse soldate;
- **WHAM (*Winning the hearts and minds of the Vietnamese*)** het eerstens die implementering aangedui van die onttrekkingproses van Amerikaanse troepe uit Viëtnam
- **My Lai massamoord**
- **Rol van Nixon** in die verwydering van die VS troepe
- Vredesonderhandelinge tussen die VS en Viëtnam
- Saigon (Suid-Viëtnam) het geval vir die kommunistiese Noord-Viëtnam in 1975
- Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hul argument saamvat met 'n relevante slot

Fokus op waarom die VSA **sukksesvol** was in die bereiking van sy doel:

- Indien kandidate aandui dat die VSA suksesvol was in die oorlog in Viëtnam tussen 1965 en 1975 moet hulle hul argument met relevante bewyse ondersteun.

[50]

VRAAG 5:

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede.]

SINOPSIS

Met die skryf van die opstel moet kandidate die mate aandui waarin beide die Kongo en Tanzanië suksesvol was in die verkryging van ekonomiese ontwikkeling en politieke stabiliteit na die verkryging van onafhanklikheid van koloniale beheer.

HOOFASPEKTE

Kandidate behoort die volgende aspekte in hulle antwoord in te sluit:

- Inleiding: Kandidate moet 'n gedagterigting inneem en dit ondersteun deur te wys hoe al twee lande hulle ekonomie en politieke beleid na onafhanklikheid verander het.

UITBREIDING

Krediet moet gegee word aan kandidate wat 'n vergelykende opstel gestruktureer het

Die Kongo:**Elemente van ekonomiese 'ontwikkeling'**

- Zaïrenasie (om uitlanders met Zaïrese te vervang) het gefaail a.g.v. (geen ondervinding/korrupsie/wanadministrasie/verwaarlosing)
- Agteruitgang van infrastruktuur in die staat
- Toepassing van terugtrekking (omkeer van Zaïresenasie)
- Enige ander relevante antwoord

Tanzanië:**Elemente van ekonomiese 'ontwikkeling'**

- Arusha Deklasie (afskaffing van uitbuiting/verkleining in die inkomstegaping tussen die armes en die rykes/eienaarskap van die land se hulpbronne)
- Program van hervestiging van mense na nuwe dorpe (kollektiewe dorpe) (*Villagisation*) het dienslewering verbeter/het 'n stabiele gemeenskap ontwikkel wat vry was van ekonomiese ongelykheid. Boere het egter geweier om hulle voorvaders se grond te verlaat/landbouproduksie het geval
- Meeste genasionaliseerde maatskappye het bankrot gespeel
- Uitvoere het afgeneem
- Tanzanië was weereens afhanklik van buitelandse hulp/lenings
- Enige ander relevante antwoord

Die Kongo:**Element van politieke stabiliteit**

- Verkryging van onafhanklikheid deur demokratiese verkiesings (Kongo (1960): J Kasavubu word President and P Lumumba word die Eerste Minister)
- Positiewe neutralisme (het Afrikane se waardes terugbring)
- Sterk gesentraliseerde regering
- Politieke stabiliteit (alhoewel gebaseer op outoritêre gesag)

Tanzanië:**Elemente van politieke stabiliteit**

- Verkryging van onafhanklikheid deur demokratiese verkiesings (Tanzanië 1961: J Nyerere (Eerste Minister) – het die grondwet gewysig om President te word (1962)
  - Gladde oorgang (vreedsame verandering / rasse harmonie/ verbondenheid aan die bevordering van menslike gelykheid en waardigheid)
  - Afrika Sosialisme/ Ujamaa was geskik vir die inwoners
  - Stigting van die Verenigde Republiek van Tanzanië (1964)
  - Gesentraliseerde en eenheidstaat
-
- Slot: Kandidaat moet hul argument saamvat met 'n relevante slot

[50]

VRAAG 6:

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede.]

SINOPSIS

Kandidate moet die redes uitlig waarom die Swartmagbeweging in die middel-1960's opgekom het. Die redes vir die frustrasies wat deur burgerregte-aktiviste in die Suidelike state ondervind is, moet beklemtoon word sowel as die opkoms van 'n nuwe militante nasionalisme onder jong, stedelike swart Amerikaners in die Noorde.

HOOFASPEKTE

Kandidate behoort die volgende aspekte in hulle antwoord in te sluit:

- Inleiding: Kandidate moet 'n standpunt inneem en 'n samehangende gedagterigting ontwikkel.

UITBREIDING

- **‘Ontnugtering’ van suidelike burgerregte**
  - Burgerregte-aktiviste het die filosofie van nie-geweld in die lig van aanhoudende polisie geweld bevraagteken
  - **Stokely Carmichael** stry vir swartmag
  - Wegbreek van die Burgerregtebeweging op die basis van integrasie en nie-geweld
  - Sluit by die Black Panther Party aan
  - Enige ander relevante antwoord
- **Frustrasie van swart Amerikaners in die Noorde**
  - Armoede, werkloosheid en gebrek aan behuising
  - Ghetto's binne stedelike gebiede, swak toegeruste skole
  - Gefrustreerd met die stadige pas van verandering, krities teenoor Martin Luther King Jr. se strategie van nie-geweld
  - Polisiegeweld, oproere, gebruik van geweld is geregverdig as dit gelykheid beteken het
  - Geïnspireer deur **Malcolm X** – selfverdedigingstrategie
  - Malcolm X – Swart Nasionalisme en selfverwesenliking en selfbeskikking
  - **Black Panther Party** is gestig deur Huey Newton en Bobby Seale vir selfbeskikking van die swart Amerikaanse gemeenskap
  - Uniforms en gewere om stede te beskerm
  - Probeer om armoede te verlig, gratis ontbytprogramme, klinieke en leer programme
  - 10 punt program – verkry respek
  - Enige ander relevante antwoord
- **Aantrekkingskrag/handhawing van Swartmag**
  - Ten doel gehad om verandering te versnel – nie 'n formele organisasie nie
  - Swartmagfilosofie
  - Uitroep na swart Amerikaners om erfenis, musiek, literatuur te erken, die gemeenskap op te bou en nuwe organisasies te vorm
  - ‘Swart is mooi’ (Black is beautiful) het trots in swartwees voorgestaan (bv. Afro haarstyle, Afrika kleredrag)
  - Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hul argument saamvat met 'n relevante slot

[50]**TOTAAL: 150**

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GESKIEDENIS V2

NOVEMBER 2014

PUNTE: 150

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye en 'n addendum van 13 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit AFDELING A en AFDELING B wat op die voorgeskrewe inhoudsraamwerk in die KABV-dokument gebaseer is.

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE

VRAAG 1: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA

VRAAG 2: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE

VRAAG 3: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE, 1989 TOT DIE HEDE

AFDELING B: OPSTELVRAE

VRAAG 4: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA: DIE KRISIS VAN APARTHEID IN DIE 1980's

VRAAG 5: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE

VRAAG 6: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE: DIE GEBEURE VAN 1989

2. AFDELING A bestaan uit DRIE brongebaseerde vrae. Bronmateriaal wat benodig word om hierdie vrae te beantwoord kan in die ADDENDUM gekry word.
3. AFDELING B bestaan uit DRIE opstelvrae.
4. Beantwoord DRIE vrae soos volg:
  - 4.1 Ten minste EEN moet 'n brongebaseerde vraag wees en ten minste EEN moet 'n opstelvraag wees.
  - 4.2 Die DERDE vraag kan óf 'n brongebaseerde vraag óf 'n opstelvraag wees.
5. In die beantwoording van die vrae moet kandidate hul kennis, vaardighede en insig gebruik.
6. Die blote oorskryf van bronne as antwoorde sal kandidate benadeel.
7. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
8. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE

Beantwoord ten minste EEN vraag, maar nie meer as TWEE vrae nie, uit hierdie afdeling. Bronmateriaal wat gebruik moet word om hierdie vrae te beantwoord, is in die ADDENDUM.

VRAAG 1: WATTER IMPAK HET DIE FILOSOFIE VAN SWART BEWUSSYN IN DIE 1970's OP DIE LEERDERS VAN SOWETO GEHAD?

Bestudeer Bron 1A, 1B, 1C en 1D en beantwoord die vrae wat volg.

1.1 Bestudeer Bron 1A.

1.1.1	Definieer die begrip <i>Swart Bewussyn</i> in jou eie woorde.	(1 x 2)	(2)
1.1.2	Wat, volgens die bron, was die bedoeling van die filosofie van Swart Bewussyn?	(1 x 2)	(2)
1.1.3	Gebruik die inligting in die bron en jou eie kennis en verduidelik wat Biko met die volgende woorde bedoel het: 'die kragtigste wapen in die hande van die onderdrukker, (is) die denke van die onderdrukte'.	(2 x 2)	(4)
1.1.4	Watter impak het Biko verwag moes die filosofie van Swart Bewussyn op die 'swart man' hê?	(2 x 1)	(2)

1.2 Lees Bron 1B.

1.2.1	Watter stappe het die apartheidsregering gedoen om die aktiwiteite van SASO en die BPC te onderdruk?	(2 x 1)	(2)
1.2.2	Noem TWEE uitdagings waarvoor die Swartbewussynsbeweging tussen Desember 1972 en Maart 1973 te staan gekom het.	(2 x 1)	(2)
1.2.3	Verduidelik hoe die ondersteuners van die filosofie van Swart Bewussyn op die apartheidsregering se onderdrukkende maatreëls gereageer het.	(2 x 2)	(4)

1.3 Gebruik Bron 1C.

1.3.1	Volgens die bron, watter rol het die volgende leiers in die mobilisering van die studente in Soweto gespeel:		
	(a) Tsietsi Mashinini	(1 x 2)	(2)
	(b) Seth Mazibuko	(1 x 2)	(2)
1.3.2	Waarom, dink jy, het Mashinini 'n oproep vir massa-optogte teen die gebruik van Afrikaans as onderrigmedium in swart Suid-Afrikaanse skole gedoen?	(2 x 2)	(4)

- 1.3.3 Beskryf hoe gebeure die oggend van 16 Junie 1976 in Orlando-wes, Soweto verloop het. (2 x 2) (4)
- 1.3.4 Verduidelik die bruikbaarheid van hierdie bron vir 'n historikus wat 'n studie maak van die impak wat die SASM-leiers gedurende die 1970's op die leerders van Soweto gehad het. (2 x 2) (4)
- 1.4 Verwys na Bron 1D.
- 1.4.1 Verduidelik die boodskap wat deur die foto oorgedra word. (1 x 2) (2)
- 1.4.2 Wat vertel die woorde 'Na die duiwel met Afrikaans' jou oor die houding van Soweto-studente teenoor die gebruik van Afrikaans as 'n onderrigmedium? (1 x 2) (2)
- 1.5 Verduidelik hoe die inligting in Bron 1C die visuele bewyse in Bron 1D oor die filosofie van Swart Bewussyn ondersteun. (2 x 2) (4)
- 1.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) om die invloed wat die filosofie van Swart Bewussyn gedurende die 1970's op swart Suid-Afrikaners gehad het, te verduidelik. (8)
- [50]**

VRAAG 2: HOE HET DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) SUID-AFRIKA SE VERDEELDE VERLEDE HANTEER?

Bestudeer Bron 2A, 2B, 2C en 2D en beantwoord die vrae wat volg.

2.1 Verwys na Bron 2A.

2.1.1	Waarom, volgens die bron, is die WVK gestig?	(2 x 1)	(2)
2.1.2	Hoe het die Menseregteskendingskomitee hul werksaamhede verrig?	(1 x 2)	(2)
2.1.3	Definieer die konsep <i>rekonsiliasie</i> in jou eie woorde.	(1 x 2)	(2)
2.1.4	Waarom, volgens die WVK, is herstellende geregtigheid as belangrik beskou? Ondersteun jou antwoord met relevante redes.	(2 x 2)	(4)
2.1.5	Gebruik die inligting in die bron en jou eie kennis en verduidelik waarom die meeste getuienis wat by die WVK aangehoor is, deur vroue gelewer is.	(2 x 2)	(4)

2.2 Lees Bron 2B.

2.2.1	Waarom het Rokaya Saloojee "n blywende haat vir sommige wittes' gehad? (Getuienis 1)	(1 x 1)	(1)
2.2.2	Watter bewyse in die bron dui daarop dat die polisie moontlik Suluman Saloojee vermoor het? (Getuienis 1)	(1 x 2)	(2)
2.2.3	Verduidelik tot watter mate jy die inligting in Getuienis 1 as bruikbaar sal beskou wanneer die moord op die anti-apartheids-aktivis, Suluman Saloojee, ondersoek word.	(2 x 2)	(4)
2.2.4	Waarom het James Simpson voor die WVK verskyn? (Getuienis 2)	(1 x 2)	(2)
2.2.5	Identifiseer die skuldiges in elk van die volgende:		
	(a) Getuienis 1	(1 x 1)	(1)
	(b) Getuienis 2	(1 x 1)	(1)

2.3	Lewer kommentaar op hoe die inligting in Bron 2A en Bron 2B (Getuienis 2) mekaar ondersteun rakende die werk van die WVK.	(2 x 2)	(4)

2.4 Bestudeer Bron 2C.

- 2.4.1 Watter persentasie wit Suid-Afrikaners het gedink dat die WVK 'n 'baie slegte ding' was? (1 x 1) (1)
- 2.4.2 Verduidelik waarom wit Suid-Afrikaners nie die WVK gesteun het nie. (2 x 2) (4)
- 2.4.3 Waarom dink jy het 'n groter persentasie swart Suid-Afrikaners teenoor wit Suid-Afrikaners die werk van die WVK gesteun? (1 x 2) (2)

2.5 Raadpleeg Bron 2D.

- 2.5.1 Haal TWEE redes uit die bron aan wat daarop dui dat die WVK gekritiseer is. (2 x 1) (2)
- 2.5.2 Verduidelik waarom die meeste swart Suid-Afrikaners ongelukkig was oor die bevindinge van die WVK. Gebruik bewyse uit die bron sowel as jou eie kennis om jou antwoord te ondersteun. (2 x 2) (4)

- 2.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) en verduidelik of die WVK daarin geslaag het om Suid-Afrika se verdeelde verlede te hanteer.

(8)
[50]

VRAAG 3: WATTER IMPAK HET GLOBALISERING GEHAD OP EKONOMIESE BETREKKINGE TUSSEN LANDE IN DIE NOORDELIKE EN SUIDELIKE HALFROND?

Bestudeer Bron 3A, 3B, 3C en 3D en beantwoord die vrae wat volg.

3.1 Verwys na Bron 3A.

3.1.1	Wat, volgens die bron, is <i>globalisering</i> ?	(1 x 2)	(2)
3.1.2	Identifiseer die TWEE finansiële instellings wat die dryfkrag agter globalisering was.	(2 x 1)	(2)
3.1.3	Gebruik die inligting in die bron en jou eie kennis en verduidelik die verhouding tussen globalisering en demokrasie.	(2 x 2)	(4)
3.1.4	Verduidelik of die aanvaarding van 'n handelsliberaliseringsbeleid ontwikkelende lande sou gehelp het om hulle ekonomieë te laat groei.	(2 x 2)	(4)

3.2 Raadpleeg Bron 3B.

3.2.1	Hoe het Mark Malloch Brown <i>ongelykheid</i> beskryf?	(1 x 2)	(2)
3.2.2	Wat was die inkomstegaping tussen die ryk en die arm lande?	(1 x 2)	(2)
3.2.3	Waarom, volgens Mbeki, was dit nodig om sterk suid-suid-vennootskappe op te bou?	(1 x 2)	(2)
3.2.4	Verduidelik of jy die inligting in hierdie bron as bruikbaar sou beskou wanneer die invloed van globalisering op die ontwikkelende lande bestudeer word.	(2 x 2)	(4)

3.3	Hoe verskil die inligting in Bron 3A en Bron 3B rakende die impak van globalisering op ontwikkelende lande? Ondersteun jou antwoord deur relevante bewyse te gebruik.	(2 x 2)	(4)

3.4 Bestudeer Bron 3C.

3.4.1	Gee EEN rede vir die toepassing van die Strukturele Aanpassingsplanne.	(1 x 1)	(1)
3.4.2	Verduidelik of jy saamstem met die manier waarop die Strukturele Aanpassingsplanne aan ontwikkelende lande opgelê is.	(2 x 2)	(4)
3.4.3	Haal bewyse uit die bron aan wat te kenne gee dat die skrywer handel tussen ontwikkelde lande en armer lande as onregverdig beskou het.	(1 x 1)	(1)
3.4.4	Waarom was dit nie vir ontwikkelende lande moontlik om geprosesseerde goedere in te voer nie?	(2 x 1)	(2)

3.5 Gebruik Bron 3D.

- 3.5.1 Identifiseer die kontinente in die Noordelike en Suidelike Halfrond soos in die bron uitgebeeld. (2 x 1) (2)
- 3.5.2 Noem enige TWEE produkte waarmee lande in die Suidelike Halfrond met lande in die Noordelike Halfrond handel gedryf het. (2 x 1) (2)
- 3.5.3 Verduidelik hoe die spotprenttekenaar die verhouding tussen lande in die Suidelike en Noordelike Halfrond uitbeeld. (2 x 2) (4)
- 3.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) wat die impak verduidelik wat globalisering op ekonomiese betrekkinge tussen lande in die Suidelike en Noordelike Halfrond gehad het. (8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE

Beantwoord ten minste EEN vraag, maar NIE meer as TWEE vrae nie, uit hierdie afdeling.

Jou opstel behoort ongeveer DRIE bladsye lank te wees.

VRAAG 4: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA: DIE KRISIS VAN APARTHEID IN DIE 1980's

Verduidelik tot watter mate die interne versetbewegings in Suid-Afrika gedurende die 1980's daarin geslaag het om PW Botha se apartheidsregime uit te daag.

[50]**VRAAG 5: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE**

2014 vier die 20ste herdenking van die stigting van 'n demokratiese en vrye Suid-Afrika.

Met verwysing na die stelling hierbo, bespreek tot watter mate leierskap, toegewings en onderhandelinge tussen verskillende politieke organisasies in 1994 tot die geboorte van 'n demokratiese Suid-Afrika gelei het.

[50]**VRAAG 6: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE: DIE GEBEURE VAN 1989**

Die ineenstorting van die Sowjetunie het gedurende die 1990's gehelp om politieke verandering in Suid-Afrika te bespoedig.

Stem jy saam met die stelling? Staaf jou antwoord.

[50]**TOTAAL: 150**

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GESKIEDENIS V2

NOVEMBER 2014

ADDENDUM

Hierdie addendum bestaan uit 13 bladsye.

VRAAG 1: WATTER IMPAK HET DIE FILOSOFIE VAN SWART BEWUSSYN IN DIE 1970's OP DIE LEERDERS VAN SOWETO GEHAD?**BRON 1A**

Die uittreksel hieronder is deel van 'n voordrag getitel 'White Racism and Black Consciousness' wat in Januarie 1971 deur Steven Bantu Biko by 'n studentekonferensie in Kaapstad gelewer is.

Die oproep vir Swart Bewussyn is die positiefste oproep wat in 'n lang tyd deur enige groep in die swart wêreld gemaak is. Dit is meer as net 'n reaksionêre (verkrampde) verwerping van wittes deur swartes. Die kern (belangrikste) hiervan is die swartes se besef dat om 'n belangrike rol in hierdie politieke magspel te speel, hulle die konsep van groepsmag moes gebruik en 'n sterk grondslag daarvoor moes opbou. Aangesien hulle 'n histories, politieke, maatskaplik en ekonomies onteende (verstote) groep is, het hulle die sterkste fondasie waarvandaan hulle kan werk. Die filosofie van Swart Bewussyn gee dus uitdrukking aan groepstrots en die vasberadenheid van swartes om op te staan en die beoogde self te bereik. Die kern van hierdie tipe denke is swartes se besef dat die kragtigste wapen in die hande van die onderdrukker, die denke van die onderdrukte is. Wanneer laasgenoemde so effektief deur die onderdrukker gemanipuleer en beheer word dat die onderdrukte glo dat hy 'n las vir die wit man is, sal daar niks wees wat onderdruktes kan doen wat werklik die magtige oorheersers sal bangmaak nie. Daarom, as die swart man volgens die beginsels van Swart Bewussyn dink, sal hy homself as 'n mens sien (beskou), volledig in homself en nie net as 'n verlengstuk van 'n besem of 'n bykomende hefboom (beheer) van een of ander masjien nie. Op stuk van sake kan hy nie pogings deur enigiemand wat die betekenis van sy menswees wil verklein, toelaat nie. Wanneer dit eers gebeur, sal ons weet dat die ware man in die swart persoon na vore begin kom.

[Uit: *Steve Biko: I Write What I Like* geredigeer deur A Stubbs]

BRON 1B

Hierdie uittreksel fokus op die reaksie van die apartheidsregering op die filosofie van Swart Bewussyn.

Die regering het op SASO en die BPC begin toeslaan met inperkingsbevele wat op die leiers van die twee organisasies beteken is. Die BPC het egter teen die einde van 1973 met 41 takke landwyd gespog. 'n Vroeë terugslag vir die Swartbewussynsbeweging (SBB) het in Desember 1972 plaasgevind toe Mthuli Shezi, die BPC-visepresident, aan veelvuldige beserings dood is wat hy opgedoen het toe hy na 'n bakleiery met 'n wit spoorwegbeampte by die Germiston-stasie voor 'n aankomende trein ingestamp is. Shezi se dood en die verbanning van ander vakbondorganiseerders, Mafuna en Koka, in Maart 1973 het ook die SMB se pogings om op die terrein van vakbonde in te beweeg, belemmer.

Ander SASO/BPC-aktiviste wat in Maart 1973 verban is, het Biko en Pityana ingesluit terwyl baie ander pal in aanhouding was of in ballingskap gegaan het. Dit het tot die versplintering (afbreek) van SMB-strukture gelei. Die BPC se permanente organiseerder, Mangena, is in Augustus 1973 vyf jaar tronkstraf opgelê omdat hy na bewering twee polisiemanne vir militêre opleiding gewerf het; hy was dus die eerste BPC-lid wat op Robbeneiland opgesluit is. Van 1973 af het 'n geleidelike stroom mense in ballingskap begin gaan en in 1974 momentum gekry toe sommige gewese SMB-kaders, soos Keith Mokoape, wat heeltyd ten gunste van militêre opleiding was, uiteindelik by die geledere van die ANC in ballingskap aangesluit het. Die verlies aan kaders het selfs buite Suid-Afrika se grense voortgegaan. Abraham Onkgopotse Tiro, wat in Botswana in ballingskap gegaan het nadat hy deur die Spesiale Tak (polisie) geteister is ná sy aanval op Bantoe-onderwys in sy toespraak by die gradeplegtigheid by Turfloop in April 1972, is in Januarie 1974 oorlede.

[Uit: *The Road To Democracy In South Africa Vol. 2* deur M Mzamane et al.]

BRON 1C

Hierdie uittreksel fokus op die invloed wat die filosofie van Swart Bewussyn in 1976 op die jeug van Soweto gehad het.

Sibongile Mkhabela, 'n leier van die SASM (Suid-Afrikaanse Studentebeweging) by Naledi High, onthou dat 'daar ernstige mobilisasie in die skole was en dit is hoofsaaklik deur SASM gedoen. SASM-lede het gesê daar kan nie toegelaat word dat hierdie situasie voortduur nie. Dit was die opbou tot die vergadering op 13 Junie'.

Byna 400 studente het op Sondag 13 Junie die vergadering in Orlando bygewoon. Dit was daar dat Tsietsi Mashinini, 19-jarige leier van die SASM-tak by Morris Isaacson (skool), 'n massabetoging teen Afrikaans die volgende Woensdag voorgestel het. Mashinini was 'n uiters dinamiese spreker en sy voorstel is met luide toejuiging ondersteun. 'n Aksiekomitee is gestig onder die leierskap van Mashinini en Seth Mazibuko, nog 'n charismatiese (sjarmante) vorm 2 (graad 9)-leerder wat die aanvanklike klasboikot by Orlando-Wes Junior Sekondêre Skool gelei het. 'Ons het gedink as ons die klaskamers verlaat en as 'n groot groep kom en die wêreld wys dat dit nou vir ons moeilik was in die skool,' het Seth Mazibuko onthou, 'iets gedoen sou word' ...

Op die koue, mistige oggend van Woensdag 16 Junie het groepe opgewonde leerders by die verskillende punte regdeur die township bymekaargekom ... Lang toue leerders van oor die hele township het op Orlando-wes toegesak. Teen 10:30 het meer as 5 000 leerders in Vilakazistraat byeengekom en nog het voortdurend opgedaag.

[Uit: *Soweto, A History* deur P Bonner en L Segal]

BRON 1D

Hierdie foto toon hoe die leerders van Soweto protesteer teen die gebruik van die Afrikaanse taal, 16 Junie 1976.

**WIL NIE
AFFRIKAANS
HÊ NIE**

**NA DIE DUIWEL
MET AFRIKAANS**

[Uit: *Every Step of the Way: The Journey to Freedom in South Africa* deur M Morris]

VRAAG 2: HOE HET DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) SUID-AFRIKA SE VERDEELDE VERLEDE HANTEER?**BRON 2A**

Hierdie uittreksel verduidelik die doelstellings van die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK), wat in 1995 gestig is.

Die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) is gestig om onder meer die 'rehabilitasie en herstel van die menslike en burgerlike waardigheid van slagoffers van menseregteskendings' te fasiliteer. Hoofsaaklik deur die openbare verhore wat deur die Menseregteskendingskomitee gehou is, was die Kommissie se oogmerk om die stem en waardigheid van diegene wat voorheen uitgeskuif (gemarginaliseerd) is, te herstel en in die proses openbare erkenning daaraan te gee, wat algemeen beskou word as 'n hoofbydraer tot die genesings (helings)-proses.

Op daardie tydstip was die WVK die eerste proses van herstellende geregtigheid wat openbare verhore gehou het en oorlewendes die geleentheid gegee het om hul stories in hul eie woorde te vertel. Hierdie verhore het 'n belangrike simboliese funksie gehad in 'n land waar die regeringstelsel op die ontkenning en stilmaak van veral swart stemme gegrond was.

... Die WVK het daarna gestreef om die kwessie van gemarginaliseerde stemme in die breër raamwerk van slagoffers aan te pak, en was bewus van geslagsvooroordele in die verloop en aanbieding van sy werk. Alhoewel die meerderheid van dié wat voor die Kommissie getuig het, vroue was, het hulle getuienis in die meeste gevalle op die ervarings van hulle mans, seuns en vaders gefokus. Vroue as slagoffers het slegs 'n klein aantal van die sake wat voorgekom het, verteenwoordig.

[Uit: www.wvl.wits.ac.za: Traces of Truth – The South African TRC.
Toegang op 18 November 2013 verkry.]

BRON 2B

Die twee getuienisse hieronder is op 29 April 1996 by die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WRK) in Johannesburg gelewer.

Getuienis 1: Die volgende getuienis is dié van Rokaya Saloojee, vrou van die vermoorde aktivis, Suluman Saloojee. Hy is op 9 September 1964 deur die polisiemag in Johannesburg doodgemaak.

Die weduwee van Suluman Saloojee, wat in 1964 in polisieaanhouding dood is, het gesê dat sy dood haar met 'n blywende haat vir sommige wittes gelaat het. 'As ek 'n wit polisieman sien, dan haat ek hom, is ek jammer om te sê,' het Rokaya Saloojee op die tweede dag van hul verhore in Johannesburg vir die Waarheids-en-Versoeningskommissie vertel.

Suluman Saloojee, 'n 32-jarige prokureursklerk, was in die Transvaalse Indiërkongres en die ANC aktief. Hy is op 6 Julie 1964 deur die polisie aangehou en het na bewering op 9 September van die sewende verdieping van die polisie-hoofkwartier na sy dood geval. Saloojee se nadoodse ondersoek het ongeveer vyf minute geduur, het Rokaya gesê. Die magistrate het haar nie toegelaat om vrae te stel nie en toe sy gevra het waarom haar man se klere vol bloed was, het hulle gesê: 'Dit is al.'

Getuienis 2: Die volgende getuienis is deur James Simpson, 'n oorlewende van die Kerkstraat-bom op 20 Mei 1983 in Pretoria, gelewer.

James Simpson is op 20 Mei 1983 deur 'n motorbom in Kerkstraat, Pretoria, beseer. Die bom, wat waarskynlik deur die ANC geplant is, het 19 mense gedood. Simpson het die Waarheids-en-Versoeningskommissie meegedeel dat hy in sy kantoor gewerk het toe die motorbom ontplof het. Die skerwe van die vensterglas het deur die kamer gevlieg, sy gesig is gesny en daar was splinters in sy oë. 'Toe ek in die straat kom, het ek gesien hoe motors brand en beseerde mense in die straat lê. My simpatie lê by die beseerdes wat nooit heeltemal herstel het nie.' Simpson het gesê om die bomplanters te kon vergewe, moes hy weet wie hulle was. Die twee mans wat die bom geplant het, is in die ontploffing dood. Toe hy deur die Kommissie-voorsitter, Aartsbiskop Tutu, gevra is wat hy van die mense wou hê wat die opdrag vir die bomaanval gegee het, het Simpson gesê: 'Net dat hulle moet erken dat hulle die opdrag gegee het.'

[Uit: *The South African Press Association Report on the TRC, 30 April 1996.*
Aangehaal in C Culpin, *South Africa since 1948*]

BRON 2C

Die tabel hieronder toon hoe Suid-Afrikaanse burgers op die Waarheids-en-Versoeningskommissie gereageer het. Die opname is in 1998 deur die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing gedoen nadat die verslag van die WVK verskyn het. Die tabel hieronder is vir duidelikheid oorgetik.

SUID- AFRIKANERS SE REAKSIE OP DIE WVK	BAIE SLEGTE DING	SLEGTE DING	GEENEEN/ WEET NIE	GOEIE DING	BAIE GOEIE DING
SWART	6%	6%	15%	21%	51%
BRUIN	10%	12%	34%	27%	17%
INDIËR	23%	28%	9%	22%	18%
WIT	55%	17%	13%	12%	3%

[Uit: *Common Past, Divided Truth: The Truth and Reconciliation Commission in South African Public Opinion* deur G Theissen]

BRON 2D

Die uittreksel uit *Ubu and the Truth Commission* hieronder lig die kritiek teen die Waarheids-en-Versoeningskommissie uit.

Alhoewel dit bedoel was om genesing te bring vir die diep wonde wat in die land se geskiedenis gewortel was en om uitdrukking te gee aan die onreg wat gely is, is die Waarheids-en-Versoeningskommissie baie gekritiseer. Kritici het dit bevraagteken of die kommissie vorige onregte doeltreffend ontmasker het of maar net 'n pleister opgeplak het. Sommige het gegrief gevoel oor die kommissie se uitbuiting van individuele trauma; die kommissie het dikwels pynlike, persoonlike weergawes van verlies en worsteling openbare voorbeelde gemaak om 'n gemeenskaplike aanspraak te regverdig. Dit het emosies opgesweepte, maar bitter min gedoen het om verandering teweeg te bring. Weens inherente verskille tussen die emosies van die getuies en die vertaling van wat hulle vertel het, het baie van die emosionele impak tydens vertaling verlore gegaan; getuies het naderhand gehard geraak teen die hartverskeurende getuïenisse oor die tragiese gebeure. Daarby het die kwytskelding van die apartheidsregering se menseregteskendings baie swart Suid-Afrikaners kwaad gemaak wat geglo het dat vervolging en skuldigbevinding die enigste manier was waarop geregtigheid kon seëvier. Die familie van die anti-apartheidsaktivis, Steve Biko, het veral amnestie vir sy moordenaars teengestaan omdat hulle aangevoer het dat die kommissie ongrondwetlik is. Ten spyte van strukturele foute en tekortkominge, het die Waarheids-en-Versoeningskommissie bewys dat dit met die oog op versoening vir beide die nasie en die staat noodsaaklik was.

[Uit: *Ubu and the Truth Commission* deur J Taylor]

VRAAG 3: WATTER IMPAK HET GLOBALISERING GEHAD OP EKONOMIESE BETREKKINGE TUSSEN LANDE IN DIE NOORDELIKE EN SUIDELIKE HALFROND?**BRON 3A**

Die volgende is gebaseer op 'n toespraak, 'Working for a Better Globalisation', wat op 28 Januarie 2002 deur Horst Köhler, die besturende direkteur van die Internasionale Monetêre Fonds tydens die Verenigde State van Amerika se Konferensie van Katolieke Biskoppe in Washington DC gelewer is.

Globalisering is die proses waardeur 'n toenemende vrye vloei van idees, mense, goedere, dienste en kapitaal aanleiding gee tot die integrasie van ekonomieë en samelewings. Dit word dikwels beskou as 'n onomkeerbare (permanente) mag wat op die wêreld afgedwing word deur sekere lande en instellings soos die IMF en die Wêreldbank. Dit is egter nie waar nie. Globalisering verteenwoordig 'n politieke keuse ten gunste van internasionale ekonomiese integrasie, wat grotendeels met die versterking van demokrasie gepaardgaan. Juis omdat dit 'n keuse is, kan dit bevraagteken word, en selfs omgekeer word, maar slegs teen 'n hoë prys vir die mensdom. Die IMF glo dat globalisering baie potensiaal het om tot die groei by te dra wat noodsaaklik is om 'n volhoubare afname van wêreldarmoede te bereik ...

Handelsliberalisering is die beste vorm van hulp vir selfhulp, omdat dit lande in staat stel om vry te kom van hulle afhanklikheid van buitelandse hulp en ook omdat dit 'n wen-wen-spel is; alle lande kan by vryer handel baat. Die ware toets vir die geloofwaardigheid van ryk lande se pogings om armoede te bestry, lê in hulle bereidwilligheid om hul markte oop te stel en om handelsubsidies uit te faseer in gebiede waar ontwikkelende lande 'n betreklike voordeel het soos in landbou, verwerkte voedsel, tekstiele en kler, en ligte vervaardigers.

[Uit: <http://www.imf.org/external/np/exr/ib/2002/031502.htm>.
Toegang op 15 Desember 2013 verkry.]

BRON 3B

Hierdie toespraak deur die gewese President van Suid-Afrika, TM Mbeki, is op 25 Mei 2007 by die Viëtnamese Instituut van Internasionale Betrekkinge gehou. Die titel van sy toespraak was 'Globalisation and Related Matters'.

Rykes is vandag nog ryker en uitspattiger (verkwistend) terwyl biljoene mense steeds in ellende leef, 'n punt wat baie bondig deur die destydse administrateur van die Verenigde Nasies se Ontwikkelingsplan (VNOP), Mark Mallock Brown, gemaak is toe hy gesê het: 'In groot dele van die wêreld is ongelukheid besig om toe te neem, beide in en veral tussen ryk en arm lande.' Ons Menslike Ontwikkelingsverslag beraam dat die inkomstegaping tussen die een-vyfde van die wêreldbevolking wat in die rykste lande woon en die een-vyfde in die armste lande in 1997, 74 tot een was. Dit is 'n styging van 60 tot een in 1990 en 30 tot een in 1960.

Rykes en invloedrykes van die ontwikkelde wêreld, wat hulle 'orals moet ingrawe, orals moet vestig, orals konneksies moet vorm' kan hierdie verskynsel van globalisering as 'n belangrike platform beskou van waar hulle hulle rykdom kan vergroot en hul mag kan beveilig, en daardeur die algehele onderdrukking van die arm streke van die wêreld kan handhaaf. Vir dié van ons uit die ontwikkelende lande moet globalisering duidelik die geleentheid beteken om ons lande 'n sprong te laat maak na die kritieke fase van ontwikkeling en om daardeur armoede en onderontwikkeling te oorwin terwyl buitelandse kulturele oorheersing teengestaan word en ons politieke en sosio-ekonomiese onafhanklikheid behou word.

Saam het ons die plig om te verseker dat ons mense 'n beter lewe geniet. Een van die dinge wat ons moet doen om hierdie doelwit te bereik, is om sterk suid-suid-verenootskappe te sluit wat ons vergelykbare voordele wêreldwyd inspan en, onder andere, om ons vermoëns te gebruik om die neiging te verander waar die meeste ontwikkelende lande die uitvoerders van hoofsaaklik grondstowwe is.

[Uit: <http://www.dirco.gov.za/docs/speeches/2007/mbeki0531.htm>.
Toegang verkry op 15 Desember 2013.]

BRON 3C

Hierdie artikel deur A Shah beskryf hoe Strukturele Aanpassingsplanne bygedra het tot die armoede van lande in die Suidelike Halfrond en hoe lande in die Noordelike Halfrond verryk is.

STRUKTURELE AANPASSING – 'N HOOFOORSAAK VAN ARMOEDE

Na 'n ideologie bekend as neo-liberalisme, en onder leiding van hierdie en ander instellings bekend as die 'Washington Konsensus' (geleë in Washington DC), is Strukturele Aanpassingsbeleide (SAB'e) ingestel om skuldvereffening en ekonomiese herstrukturering te verseker. Maar die wyse waarop dit gebeur het, noodsaak arm lande om besteding op dinge soos gesondheid, onderwys en ontwikkeling te verminder terwyl skuldvereffening en ander ekonomiese beleide die prioriteit gemaak word. In werklikheid het die IMF en Wêreldbank daarop aangedring dat arm lande die lewenstandaard van hul mense verlaag.

Soos verder hieronder verduidelik, verskaf die Internasionale Monetêre Fonds (IMF) en die Wêreldbank finansiële bystand aan lande wat dit vra, maar pas 'n neo-liberale ekonomiese ideologie of agenda toe as 'n voorvereiste om geld te ontvang.

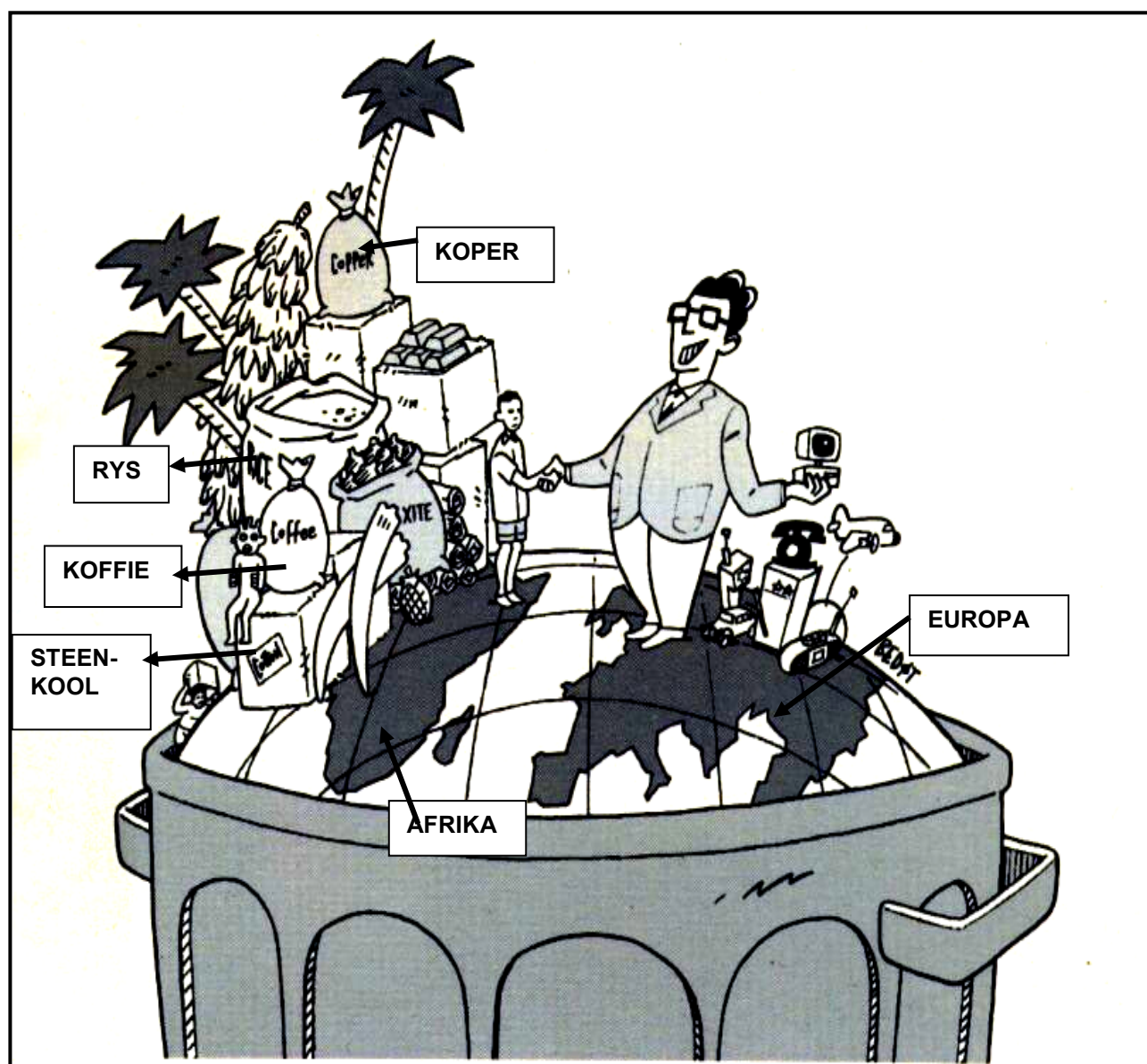
Byvoorbeeld: Een van die vele dinge wat die invloedryke lande (deur die IMF, Wêreldbank, ensovoorts.) voorskryf, is dat die ontwikkelende nasie ontvanklik moet wees om meer invoere toe te laat en om meer van hulle kommoditeite uit te voer. Dit is egter presies wat tot armoede en afhanklikheid bydra ...

Ontwikkelde lande word ryk deur kapitaalintensiewe (dus goedkoop) produkte teen hoë pryse te verkoop en deur arbeidsintensiewe (dus duur) produkte teen lae pryse te koop. Hierdie handelswanbalans vergroot die gaping tussen ryk en arm. Die rykes verkoop produkte om te verbruik, nie instrumente om te produseer nie. Dit handhaaf die monopolisering (die alleenbesit) van die produksie-instrumente, en verseker 'n voortgesette mark vir die produk. (Die beheer van instrumente van produksie is 'n strategie van 'n merkantilistiese (kapitalistiese/besigheids-) proses. Hierdie beheer vereis dikwels militêre mag.)

[Uit: <http://www.globalissues.org/article/3/structural-adjustment-a-major-cause-of-poverty>.
Toegang verkry op 15 Desember 2013.]

BRON 3D

Hierdie spotprent getitel 'Striking a Green Deal' is in November 1993 op die blog van die Ekonomiese Ontwikkelings- en Navorsingsentrum in Brussel (België) gebruik tydens hulle Internasionale Konferensie oor Omgewingsaspekte van Europa se Noord-Suid Ekonomiese Betrekkinge. Die datum en outeur van die spotprent is onbekend. Party woorde is vir duidelikheid oorgetik.

[Uit: <http://www.edrc.net/ActivitiesText.htm>. Toegang verkry op 15 Desember 2013 .]

ERKENNINGS

Visuele bronne en ander historiese bewyse is uit die volgende geneem:

Bond, P. 2003. *Talk Left, Walk Right*, University of Natal (Durban)

Bonner, P en Segal, L. 2012. *Soweto: A History* (Maskew Miller Longman Kaapstad)

Culpin, C. 1996. *South Africa since 1948* (Maskew Miller Longman Kaapstad)

<http://www.dirco.gov.za/docs/speeches/2007/mbeki0531.htm>. Toegang verkry op 15 Desember 2013.

<http://www.edrc.net/ActivitiesText.htm>. Toegang verkry op 15 Desember 2013.

<http://www.globalissues.org/article/3/structural-adjustment-a-major-cause-of-poverty>. Toegang verkry op 15 Desember 2013.

<http://www.imf.org/external/np/exr/ib/2002/031502.htm>. Toegang verkry op 15 Desember 2013.

Morris, M. 2004. *Every Step of the Way: The Journey to Freedom in South Africa* (Kaapstad. HSRC Press)

Mzamane, M. et al. *The Road to Democracy in South Africa Vol. 2 (1970–1980)* (UNISA Drukkery, 2006)

Stubbs, A. 2009. *I Write What I Like, Steve Biko. A Selection of his Writings* (Picador Africa)

Taylor, J. 1998. *Ubu and the Truth Commission* (University of Cape Town Press, Kaapstad)

Theissen, G. *Common Past, Divided Truth: The Truth and Reconciliation Commission in South African Public Opinion*

www.wvl.wits.ac.za: Traces of Truth – The South African TRC.

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GESKIEDENIS V2

NOVEMBER 2014

MEMORANDUM

PUNTE: 150

Hierdie memorandum bestaan uit 23 bladsye

1. BRONGEBASEERDE VRAE**1.1 Die volgende kognitiewe vlakke is gebruik om brongebaseerde vrae te ontwikkel:**

KOGNITIEWE VLAKKE	HISTORIESE VAARDIGHEDE	GEWIGSTOEKENNING VAN VRAE
VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Onttrek inligting uit bronne • Selektoring en organisasie van relevante inligting uit bronne • Definieer historiese begrippe/terme 	30% (15)
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretasie van bewyse uit bronne • Verduidelik inligting verkry uit bronne • Analiseer bewyse uit bronne 	40% (20)
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreteer en evalueer bewyse uit bronne • Skakel met bronne om bruikbaarheid, betroubaarheid, eensydigheid en beperkings vas te stel • Vergelyk en kontrasteer interpretasies en perspektiewe in die bronne en kom tot onafhanklike gevolgtrekkings 	30% (15)

1.2 Die inligting hieronder dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

- By die nasien van brongebaseerde vrae moet krediet gegee word vir enige ander geldige en toepaslike standpunte, argument, bewyse of voorbeelde.
- Met die toekenning van punte moet aandag gegee word aan hoe daar aan die vereistes van die vraag voldoen is.
- In die nasienriglyn word die vereistes van die vraag (vaardighede waaraan aandag gegee moet word) sowel as die vlak van die vraag in kursiefgedrukte skrif aangedui.

2. OPSTELVRAE**2.1 Die opstelvrae vereis dat kandidate:**

- In staat sal wees om hul argument op 'n logiese en samehangende wyse te stel. Hulle moet die relevante inligting kan selekteer, organiseer en bymekaarvoeg sodat dit vir hulle moontlik sal wees om 'n redelike reeks feite of 'n effektiewe argument te kan weergee om sodoende die gestelde vraag te beantwoord. Dit is noodsaaklik dat 'n opstel 'n inleiding, 'n samehangende en gebalanseerde liggaam van bewyse en 'n slot het.

2.2 Nasien van opstelvrae

- Nasieners moet daarop let dat die inhoud van die antwoord gelei sal word deur die handboeke wat by 'n spesifieke sentrum gebruik is.
- Kandidate mag enige ander toepaslike inleiding en/of samevatting hê as dit wat ingesluit is by 'n riglyn vir nasien van 'n spesifieke opstel.
- By die assessering van die oop brongebaseerde vrae moet kandidate krediet kry vir enige ander relevante antwoord.

2.3 Globale assessering van 'n opstel

Die opstel skryfwerk sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die onderwyser die totale produk as 'n geheel sal bepunt sonder om die samestellende dele individueel te bepunt. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n individuele mening aan te bied deur gebruik te maak van geselekteerde feitelike bewyse om 'n argument te ondersteun. Daar sal nie van die leerder verwag word om slegs 'feite' neer te skryf om 'n beter punt te behaal nie. Hierdie benadering sal leerders ook ontmoedig om 'model-antwoorde' voor te berei en te reproduseer sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van opstelle gee krediet aan leerders se mening, ondersteun deur bewyse. Anders as by inhoudsgebaseerde nasien, word leerders met holistiese assessering nie vir ontoereikende taalgebruik geenaliseer nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die konstruksie/daarstelling van 'n argument
- Die toepaslike seleksie van feitelike bewyse om sodanige argument te ondersteun
- Die leerder se interpretasie van die vraag.

2.4 Assesseringsprosedures van die opstel

2.4.1 Hou die sinopsis in gedagte wanneer die skryfwerk nagesien word.

2.4.2 Tydens die eerste deurlees van die skryfwerk moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne/memorandum), vir elke hoofmoment/aspek wat volledig gekontekstualiseer is en 'n relevante slotopmerking (aangedui met 'n kolpunt in die nasienriglyn/memorandum) bv. 'n antwoord waar daar 5 hoofpunte is, sal daar dus 7 regmerkies wees.

2.4.3 Die volgende addisionele simbole kan ook gebruik word:

- Inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer

nie

^

- Verkeerde stelling

- Irrelevante stelling

|
|
|

- Herhaling

R

- Analise

A✓

- Interpretasie

1✓

2.5. Die matriks**2.5.1 Gebruik van die matriks vir die assessering van opstelle**

By die nasien van opstelle, moet die kriteria gebruik word wat in die matriks voorsien word. Tydens die assessering van 'n opstel moet beide die inhoud en die aanbieding in ag geneem word. 'n Punt word toegeken by die snypunt van die inhoud en aanbieding, gebaseer op die sewe vaardigheidvlakke.

- (a) Met die eerste deurlees van die opstel word daar bepaal tot watter mate die hoofmomente gedek is om en die **inhoudsvlak** (op die matriks) vas te stel.

I	VLAK 4	

- (b) Die tweede deurlees van die skryfwerk sal die vlak (op die matriks) van die **aanbieding** bepaal.

I	VLAK 4	
A	VLAK 3	

- (c) Ken 'n algehele punt toe met behulp van die matriks.

I	VLAK 4	}26–27
A	VLAK 3	

NASIENMATRIKS VIR OPSTELLE: TOTAAL: 50

	VLAK 7	VLAK 6	VLAK 5	VLAK 4	VLAK 3	VLAK 2	VLAK 1
AANBIEDING INHOUD 	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. Goeie sintese van inligting. Het 'n goed gebalanseerde, oorspronklike argument ontwikkel met bewyse. Argument deurgaans volgehou en verdedig. Onafhanklike gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. 'n Relevante argument is gevolg. Bewyse gebruik om die argument te verdedig. Poog om 'n onafhanklike gevolgtrekking uit die bewyse te maak om die argument te ondersteun.	Goed beplande en gestruktureerde opstel. Poog om 'n duidelike argument te ontwikkel. Gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Argument beplan en gestruktureer. Bewyse tot 'n sekere mate gebruik om argument te ondersteun. Slotsom bereik op grond van bewyse.	Toon soms bewys van 'n gestruktureerde en beplande argument. Poog om 'n argument vol te hou. Gevolgtrekking nie duidelik ondersteun deur bewyse nie.	Poging aangewend om antwoord te struktureer. Grootliks beskrywend of poog om argument te ontwikkel. Geen poging om 'n gevolgtrekking te maak nie.	Weinig of geen poging om die opstel te struktureer nie.
VLAK 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudskeuse ten volle relevant tot argument wat gevolg is.	47–50	43–46					
VLAK 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie relevant tot argument wat gevolg is	43–46	40–42	38–39				
VLAK 5 Vraag grotendeels beantwoord. Inhoud toereikend en relevant.	38–39	36–37	34–35	30–33	28–29		
VLAK 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Sommige weglatings of irrelevante keuse van inhoud.			30–33	28–29	26–27		
VLAK 3 Keuse van inhoud hou verband met vraag, maar beantwoord dit nie. Hou soms nie verband met die vraag nie. Weglatings.				26–27	24–25	20–23	
VLAK 2 Vraag ontoereikend beantwoord. Inhoud skraal.					20–23	18–19	14–17
VLAK 1 Vraag ontoereikend beantwoord of glad nie. Ontoereikend of irrelevante inhoud.						14–17	0–13

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE**VRAAG 1: WATTER IMPAK HET DIE FILOSOFIE VAN SWART BEWUSSYN IN DIE 1970's OP DIE STUDENTE VAN SOWETO GEHAD?****1.1****1.1.1** *[Definisie van 'n konsep uit Bron 1A – V1]*

- 'n Filosofie verkondig deur Steve Biko sodat swart Suid-Afrikaner ontslae kon raak van hul minderwaardigheid gevoelens
- 'n Ideologie wat idees van selfstandigheid, selfwaarde, sielkundige vryheid en swart trots verkondig
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A - V1]*

- Swart Bewussyn wou hê dat mense aan groepstrots uiting gee
- Swart Suid-Afrikaners vasberade gemaak om opgang te maak om die beoogde self te bereik
- Psigiese vryheid van swart mense
- Ontslae te raak van die gevoel van minderwaardigheid (enige 1 x 2) (2)

1.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A - V2]*

- Beheer van die denke/verstand van swart Suid-Afrikaners was die gevaarlikste tipe onderdrukking
- Die apartheidsregering het swart Suid-Afrikaners gemanipuleer deur hulle verstandelik te onderdruk
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A - V1]*

- Swart Bewussyn sal maak dat die swart man homself sal sien as 'n mens, die hele self nie as 'n verlengstuk of 'n bykomende hefboom van een of ander masjien nie
- Die swart man sal nie pogings deur enigiene duld wat die belangrikheid van sy menswees (ware man) wil verkleiner nie/ Om dinge op hulle eie te kan doen (2 x 1) (2)

1.2**1.2.1** *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B - V1]*

- Leiers van die SASO en die BPC is verban (Inperkingsbevele)
- Baie aktiviste was in die tronk
- Doodmaak van aktiviste (bv. Shezi)
- Teistering deur die spesiale magte (2 x 1) (2)

1.2.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*

- Prominente leiers van die SMB het in ballingskap gegaan en by die ANC en PAC aangesluit
- SMB het invloedryke leiers verloor as gevolg van sluipmoorde en moorde
- BPC-organiseerders was in die tronk/ in detensie
- Die ondersteuning vir SMB in die land afgeneem
- Verbanning van handelsunie organisasies
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 1) (2)

1.2.3 [Interpretasie van bewyse uit Bron 1B – V2]

- Hulle het besluit om ondergronds te gaan en betrokke geraak by gemeenskapstryde/ het weerstand gebied teen die apartheidsregering
- Hulle het gekonsentreer op die verspreiding van die idees van SB deur middel van die SASO-nuusbrief
- Het in ballingskap gegaan
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

1.3

1.3.1 [Verduideliking van informasie verkry uit Bron 1C – V1]

- (a) Tsiesti Mashinini het 'n massabetoging in Soweto voorgestel teen die gebruik van die Afrikaanse taal in swart Suid-Afrikaanse skole / het deel van die aksiekomitee gevorm (1 x 2) (2)
- (b) Seth Mazibuko het die aanvanklike klasboikot by Orlando West Junior teen die gebruik van die Afrikaanse taal in swart Suid-Afrikaanse skole georganiseer/het deel van die aksiekomitee gevorm (1 x 2) (2)

1.3.2 [Analise van bewyse uit Bron 1C - V2]

- Afrikaans is beskou as 'n instrument van onderdrukking
- Het swart Suid-Afrikaners voorberei op knegskap/ ongeskoolde arbeid
- Afrikaans het die vordering van swart Suid-Afrikaanse studente in die onderwys beperk
- Wou studente werf om by SASM aan te sluit/ beïnvloed deur swartbewussyn
- Dit was nie hul moedertaal nie/ onbekende taal en het daarom geweier om in Afrikaans te studeer
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.3.3 [Verduideliking van informasie verkry uit Bron 1C - V2]

- Groepe studente het op verskillende punte in Soweto bymekaar gekom
- Studente het besluit om 'n optog te hou teen die gebruik van die Afrikaanse taal in swart Suid-Afrikaanse skole
- Hulle het in Orlando-wes van oral in Soweto bymekaar gekom
- Teen 10:30 het byna 5 000 studente in Vilikazistraat (Vilakazi) aangekom
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.3.4 [Bepaling van bruikbaarheid van Bron 1C – V3]

- Die bron is bruikbaar omdat dit sommige idees van Swart Bewussyn aandui (vasberadenheid om onderdrukking te beveg, 'die omstandighede kan nie toegelaat word om voort te duur nie', 'iets moet gedoen word')
- Die Bron is bruikbaar omdat wys dat swart Suid-Afrikaners die voortou neem om die omstandighede in Soweto skole te verander
- Die Bron is bruikbaar omdat dit oorspronklike verklarings van jeug leiers bevat wat deur die idees van Swart Bewussyn beïnvloed
- Die Bron is bruikbaar omdat dit 'n beskrywing gee van die volgorde van gebeurtenisse wat aanleiding gegee het tot die optog teen Afrikaans
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

1.4

1.4.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D – V2]*

- Dit wys die vasberadenheid/eenheid van die studente wat besluit het om 'n optog te hou teen die gebruik van die Afrikaans taal
- Dit wys dat baie studente deelgeneem het aan die Soweto opstand
- Dit wys een van die redes vir die optog in Soweto teen die gebruik van die Afrikaans taal
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.4.2 *[Interpretasie en evaluering van bewyse uit Bron 1D – V2]*

- Dit wys dat die studente van Soweto die gebruik van Afrikaans as 'n medium van onderrig in hul skole afgekeur het
- Dit mobiliseer studente om by die optog aan te sluit teen Afrikaans, die werktuig van Bantoe-onderwys
- Toon woede/ ontnugtering/gegriefdheid
- Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)

1.5 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 1C en 1D – V3]*

- Bron 1C wys hoe die idees van Swart Bewussyn (waagmoed en swartes wat die voortou neem) studente leiers beïnvloed het in die organisasie en mobilisering van die Soweto skole.
Bron 1D wys die praktiese invloed van die Swartbewussynfilosofie op studente wat optogte teen die Afrikaanse taal loods
- Bron 1C toon selfbewustheid en selfstandigheid by leiers van SASM (Sibongile Mkhabela en Seth Mazibuko) om apartheid beleide uit te daag
Bron 1D verwys na bewyse van vasberadenheid en entoesiasme onder die studente wat 'n optog hou teen die gebruik van die Afrikaanse taal
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

1.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit die relevante Bron - V3]*

Kandidate kan die volgende aspekte in hul antwoorde insluit:

- Die filosofie van Swart Bewussyn het swart mense beïnvloed om trots op hulself te wees en ontslae te raak van hul minderwaardigheid kompleks (Bron 1A)
- Swart Bewussyn besiel swart Suid-Afrikaanse gemeenskappe met aanmatiging en self vertroue (Bron 1A)
- Dit het eenheid en onafhanklikheid optrede onder swart Suid-Afrikaners bevorder (Bron 1A)
- Die Filosofie van Swart Bewussyn het die stigting van studente-organisasies soos SASO en SASM tot volg gehad (Bron 1B)
- Swart Bewussyn het die stigting van BPC beïnvloed wat 'n aantal projekte onder swart gemeenskappe onderneem het (Bron 1B)
- Swart Bewussyn het stakings aangemoedig soos die Durban-staking in 1973
- Swart Bewussyn het die stigting van politieke organisasies soos AZAPO beïnvloed
- Swart Bewussyn het grootliks die Soweto-opstand van 1976 beïnvloed (Bron 1C en 1D)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip van die invloed wat die filosofie van Swart Bewussyn op swart Suid-Afrikaners gedurende die 1970's gehad het nie. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan glad nie oor die onderwerp skryf nie. 	PUNTE: 0 – 2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou 'n groot mate verband met die onderwerp bv. toon begrip van die invloed wat die filosofie van Swart Bewussyn op swart Suid-Afrikaners gedurende die 1970's gehad het. • Gebruik bewyse op 'n baie eenvoudige manier. 	PUNTE: 3 – 5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. toon deeglike begrip van die invloed wat die filosofie van Swart Bewussyn op swart Suid-Afrikaners gedurende die 1970's gehad het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	PUNTE: 6 – 8

(8)
[50]

VRAAG 2: HOE HET DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) SUID-AFRIKA SE VERDEELDE VERLEDE HANTEER?

2.1

2.1.1 [*Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1*]

- Om menslike en burgerlike waardigheid te herstel
  - Om die rehabilitasie en herstel van slagoffers wat mense regte skending ervaar het te fasiliteer
  - Openbare erkenning as hoofbydraer tot die helingsproses
  - Om die stemme en die waardigheid tot die voorheen gemarginaliseerde te herstel
- (enige 2 x 1) (2)

2.1.2 [*Interpretasie van bewyse uit Bron 2A – V2*]

- MRSK het 'n platform geskep vir agterblywendes om hul stories te vertel
  - MRSK het 'n stem gegee aan diegene wat voorheen stilgemaak was
  - MRSK het aan oortreders die geleentheid gebied om vergifnis te soek
  - MRSK het openbare erkenning vir slagoffer en oortreder verskaf HRVC
  - MRSK het slagoffers via die WVK verhore toegelaat om genesing te verkry (afsluiting)
  - Om openbare verhore te hou
  - Enige ander relevante antwoord
- (enige 1 x 2) (2)

2.1.3 [*Definisie van 'n konsep uit Bron 2A – V1*]

- Bring mense van verskillende politieke sieninge/oortuigings bymekaar wat nie voorheen oor die weg kon kom nie
  - Om vorige vyande bymekaar te bring op 'n manier om nasie bou en genesing aan te moedig
  - Enige ander relevante antwoord
- (enige 1 x 2) (2)

2.1.4 [*Interpretasie van bewyse uit Bron 2A – V2*]

- Dit het die geheime van die verlede ontbloot toe agterblywendes hul getuie/verklarings deel
  - Dit het diegene wat growwe menseregteskending gepleeg het, aangemoedig om na vore te kom
  - Openbare erkenning van skuld deur oortreders
  - Oorlewendes is die geleentheid gegee om in die openbaar aan te dui hoe hul menseregte geskend is
  - Dit was nie oor wraak of geweld nie, maar het eerder op herstel en heling gefokus
  - Enige ander relevante antwoord
- (enige 2 x 2) (4)

2.1.5 [*Interpretasie en evaluering van bewyse uit Bron 2A – V2*]

- Hulle het getuig oor die mans wat in hul lewens was wat verdwyn as gevolg van hul politieke aktiwiteite
  - Meeste van hul mans, seuns en vaders was aktiviste wat of vermoor of verdwyn het as gevolg van hul deelname in die stryd vir vryheid
  - Hulle het die stilte verbreek omdat vroue direk betrokke was/ Vroue wou graag gehoor word
  - Enige ander relevante antwoord
- (enige 2 x 2) (4)

2.2

2.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B – V1]*

- 'Wit' Suid-Afrikaanse polisieman was verantwoordelik vir haar man se dood.
(1 x 1) (1)

2.2.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B – V1]*

- Polisie het hom aangehou
- Val na sy dood vanaf die sewende vloer van die polisiehoofkwartier
- Saloojee se bloedbevlekte klere is ontdek
- Die ondervraging het vyf minute geduur/ Geen vrae is toegelaat deur die landdros
(enige 1 x 2) (2)

2.2.3 *[Bepaling van bruikbaarheid van Getuienis 1 uit Bron 2B – V3]***Bruikbaar tot 'n groot mate**

- Die getuie kan gestaaf word met opnames van die WVK
- Getuienis is by die WVK gegee
- Getuienis vertel die storie van 'n weduwee wie getuig oor die dood van haar man by die WVK
- Wys op die geweld wat deur die apartheidsregering gepleeg was
- Sy het erken dat die insident gemaak het dat sy wit polisiemanne en wit Suid-Afrikaners haat
- Gee getuienis (sleutelbesonderhede) oor haar man se dood
- Dit verwys na die tydperk deur die WVK aangedui (werklike verhoor)
- Enige ander relevante antwoord

OF**Bruikbaar tot 'n mindere mate/ tot geen mate nie**

- Bron is partydig ten gunste van die weduwee
- Gee nie die oortreders se siening nie
- Wys nie of vergifnis gesoek is nie/aan gebied is
- Haar vrae is nie beantwoord nie
- As gevolg kon sy nie afsluiting kry nie
- Enige ander relevante antwoord
(enige 2 x 2) (4)

2.2.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B – V1]*

- Hy wou weet wie die skuldiges was sodat hy hulle kon vergewe
- Hy wou hê dat diegene wat die opdrag gegee vir die bomontploffing hul betrokkenheid moes erken
(enige 1 x 2) (2)

2.2.5 *[Onttrekking van informasie uit Bron 2B – V1]*

- (a) Getuienis 1: SAP/ polisie
(1 x 1) (1)
- (b) Getuienis 2: ANC
(1 x 1) (1)

2.3 [Verduideliking hoe Bron 2A en 2B mekaar ondersteun – V3]

- Bron 2A – WVK moedig oorlewendes aan om hul stories te deel deur middel van openbare verhore
Bron 2B – Gee voorbeelde van openbare verhore
- Bron 2A – Fokus op die stemme van die wat voorheen gemarginaliseer was
Bron 2B – Oorlewendes het die geleentheid gebruik om hul getuie te deel
- Bron 2A – Die WVK het genesende geregtigheid beoefen
Bron 2B – Gee voorbeelde van slagoffers wat genesing gesoek het
- Bron 2A – WVK erken die skending van menseregte
Bron 2B – Oorlewendes het vorme van geweld beklemtoon wat aanhoudend gepleeg was (enige 2 x 2) (4)

2.4

2.4.1 [Onttrekking van bewyse uit Bron 2C – V1]

- 55% (1 x 1) (1)

2.4.2 [Interpretasie van data uit Bron 2C – V2]

- Dit beeld wit Suid-Afrikaners uit as die enigste oortreders
- Wit Suid-Afrikaners was in 'n negatiewe lig beskou
- Afrikaners het gevoel dat hulle niks verkeerd gedoen het nie
- Wit Suid-Afrikaners het gevoel dat die 'n 'heksejag' was'
- Hulle het gevoel dat die verlede agtergelaat moes word en nie van gepraat word nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.4.3 [Interpretasie van informasie uit Bron 2C – V2]

- Swart Suid-Afrikaners wou hê dat vergoeding aan hulle betaal word
- Beeld die mate van menseregteskending uit wat swart Suid-Afrikaners moes verduur
- Oortreders is bekend gemaak hulle het rekonsiliasie verlang
- Die lyding wat die meeste swart Suid-Afrikaanse aktiviste moes verduur is nou geopenbaar
- Swart Suid-Afrikaners wou afsluiting hê en om te versoen met die verlies van hul geliefdes
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.5

2.5.1 [Onttrekking van bewyse uit Bron 2D – V1]

- Kritici het dit bevraagteken of die kommissie effektief vorige ongeregthede ontmasker het of maar net 'n pleister opgeplak het
- Persoonlike weergawes as openbare voorbeelde
- Doen min om verandering te bring
- Sweep emosies op
- Verskoon die apartheidsregering vir menseregte skendings
- Sommige het gegrief gevoel met die kommissie se uitbuiting van die enkeling se trauma
- Vervolging en strafoplegging was die enigste manier hoe geregtigheid sal voortbestaan (enige 2 x 1) (2)

2.5.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2D – V2]*

- Sommige mense het nie die wetlikheid van die WVK erken nie
- 'n Paar mense wou wraak hê deur middel van vervolging en skuldigbevinding van oortreders
- Sommige mense wou hê dat oortreders beboet/tronkstraf opgelê word
- 'n Paar families (Steve Biko) het amnestie van oortreders teengestaan
- Oopmaak van ou wonde van die verlede
- Persoonlike ondervindinge was openbaar gemaak om die aansprake geldig te maak
- Die WVK het emosies opgesweepte maar het min gedoen om verandering te bring
- Baie mense het gevoel dat die vergoeding (reparasies) wat aangebied is te min was
- Anti-apartheidsaktiviste het geargumenteer dat die WVK ongrondwetlik was
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit die relevante Bronne - V3]*

Kandidate se antwoorde kan die volgende aspekte insluit:

SUKSESVOL

- Oortreders is identifiseer en het erken wat hulle gedoen het (Bron 2A)
- Openbare verhore is dwarsoor Suid-Afrika gehou (Bron 2A)
- 'Stem was aan diegene gegee wie voorheen stilgemaak was (Bron 2A)
- Oortreders het vergifnis gesoek (Bron 2A en 2B)
- Meeste agterblywendes en slagoffers wie voor die WVK verskyn het, het afsluiting ontvang (Bron 2A en 2B)
- Menseregteskending is bloot gelê (Bron 2B en 2D)
- Gedeeltes (vergoeding) reparasies is betaal
- Verskaf genesing aan die nasie (Bron 2D)
- Enige ander relevante antwoord

EN/OF

ONSUKSESVOL

- Maak openbare voorbeelde van persoonlike verlies (Bron 2A)
- Doen min om verandering in slagoffers se lewens te maak (Bron 2D)
- Kwytstelling van apartheid oortreders se mense regte skending
- Geen vervolging of skuldigbevinding van oortreders nie (Bron 2D)
- Amnestie was toegestaan (Bron 2D)
- WVK was beskou as 'n 'heksejag' deur wit Suid-Afrikaners
- Daar was geen nagevolge vir oortreders wie nie in die WVK deelgeneem het nie (Bron 2D)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<p>Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip om verduidelik of die WVK suksesvol was om Suid-Afrika se verdeelde verlede te hanteer nie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan glad nie oor die onderwerp skryf nie. 	PUNTE: 0 – 2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou 'n groot mate verband met die onderwerp bv. toon begrip om verduidelik of die WVK suksesvol was om Suid-Afrika se verdeelde verlede te hanteer • Gebruik bewyse op 'n baie eenvoudige manier. 	PUNTE: 3 – 5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. toon deeglike begrip om verduidelik of die WVK suksesvol was om Suid-Afrika se verdeelde verlede te hanteer • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	PUNTE: 6 – 8

(8)
[50]

VRAAG 3: WATTER IMPAK HET GLOBALISERING GEHAD OP EKONOMIESE VERHOUDINGS TUSSEN LANDE WAT IN DIE NOORDELIKE EN SUIDELIKE HALFRONDE GELEË WAS?**3.1****3.1.1** *[Definisie van 'n historiese konsep deur die gebruik van Bron 3A – V1]*

- Globalisasie is die proses waardeur die vrye vloei van idees, goedere dienste en kapitaal geskied wat aanleiding gee tot die integrasie van ekonomieë en gemeenskappe (1 x 2) (2)

3.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – V1]*

- Internasionale Monetêre Fonds
- Wêreldbank (2 x 1) (2)

3.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3A – V2]*

- Globalisasie floreer in demokratiese lande wat die vrye vloei van idees en goedere toelaat
- Die implementering van ekonomiese praktyke het aanleiding gegee tot die vaslegging van demokrasie
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

3.1.4 *[Interpretasie en evaluering van bewyse uit Bron 3A – V2]*

Kandidate moet aandui of hulle SAAMSTEM of NIE SAAMSTEM NIE en hul antwoorde met relevante bewyse staaf.

STEM SAAM

- Dit kon ontwikkelende lande help om ekonomies onafhanklik te word (eie hulp)
- Ontwikkelende lande sal minder afhanklik wees van ontwikkelende lande vir bystand
- Ontwikkelende lande sal baat vind by vry handel as gevolg van die implementering van die vrye handel stelsel
- Ontwikkelende lande het hul per capita-inkomste met twee-derdes verhoog sedert die implementering van die vrye handel stelsel
- Verbruikers kan baat vind omdat die vryehandelstelsel kan help om pryse te verlaag op sommige goedere
- Verbruikers het toegang tot 'n verskeidenheid van goedere as gevolg van die handelsliberaliseringstelsel
- Handelsliberaliseringstelsel het aanleiding gegee tot werkskepping vir laer vaardigheid werkers
- Gevolg tot hoër ware inkomste vir laer vaardigheid werkers
- Die aantal mense in volslae armoede het afgeneem sedert die implementering van die handelsliberaliseringstelsel in sommige gevalle.
- Enige ander relevante antwoord

STEM NIE SAAM

- Omdat ryk lande nie hul markte vir produkte oopmaak waar ontwikkelende lande 'n vergelykende voordeel het nie gee dit aanleiding tot onregverdige handelsbetrekkinge tussen ontwikkelde en ontwikkelende lande
- Die ekonomiese ongelykhede tussen noord en suid duur nog steeds voort
- Vryemarkstelsel (handelliberalisme) het aanleiding gegee tot die herstrukturering van arm lande se ekonomieë
- Die herstrukturering van die ekonomie het aanleiding gegee tot verminderde besteding op gesondheid, onderwys en ontwikkeling
- Dit gee aanleiding tot maatskappy/beheer en verspreiding van goedere wat aanleiding gee tot prysbeheer
- Handhawing van die 'ryk en arm' sindroom sowel as die 'afhanklike sindroom' deur prysbeheer en uitbuiting
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.2**3.2.1** *[Verduideliking en Interpretasie van informasie uit Bron 3B - V2]*

- Ongelykheid neem toe in die wêreld
- Ongelykheid neem toe binne lande
- Ongelykheid neem toe tussen ryk en arm lande (enige 1 x 2) (2)

3.2.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3B – V1]*

- 74 tot een/ 1997
- 60 tot een/ 1990
- 30 tot een/ 1960 (enige 1 x 2) (2)

3.2.3 *[Verduideliking en Interpretasie van informasie uit Bron 3B – V2]*

- Om te verseker dat swartes in die Suide 'n beter lewe geniet
- Om die neiging te verander waarby ontwikkelende lande hoofsaaklik uitvoerders van grondstowwe is te stop
- Om te verseker dat Afrika afgeronde produkte kan produseer van hul eie grondstowwe (enige 1 x 2) (2)

3.2.4 *[Bepaling van bruikbaarheid van inligting uit Bron 3B – V3]*

Kandidate moet aandui of die bron BRUIKBAAR is of NIE BRUIKBAAR NIE en hul antwoorde ondersteun met relevante bewyse.

BRUIKBAAR

- Die bron weerspieël die menings van die gewese president van die Republiek van Suid-Afrika, Thabo Mbeki op die impak van globalisasie op ontwikkelende lande
- Die bron weerspieël die groeiende gaping tussen die ontwikkelde en ontwikkelende lande as gevolg van globalisering
- Die bron weerspieël ook hoe die ontwikkelde lande voordeel getrek het uit globalisering ten koste van ontwikkelende lande
- Die bron weerspieël hoe globalisering gebruik kan word tot die voordeel van ontwikkelende lande
- Enige ander relevant response

NIE BRUIKBAAR NIE

- Die bron gee net Mbeki se standpunte op die impak van globalisering op ontwikkelende lande

- Die bron konsentreer net op die negatiewe aspekte van globalisering op ontwikkelende lande
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

3.3 [Vergelyking en interpretasie van bewyse uit Bron 3A en 3B – V3]

In respons op die vraag, moet die kandidate Bron 3A en Bron 3B vergelyk om die verskille te beklemtoon

- Bron 3A argumenteer dat globalisasie bygedra tot die vermindering van armoede terwyl Bron 3B wys dat globalisasie wel bygedra tot die groei van wêreld armoede
- Bron 3A argumenteer dat ryk lande 'n meer betekenisvolle rol moet speel om armoede te beveg terwyl Bron 3B beklemtoon dat ontwikkelende lande globalisasie moet gebruik om armoede te verslaan
- Bron 3A fokus op hoe ontwikkelende lande kan baat vind by uitvoere na ontwikkelende lande terwyl Bron 3B argumenteer teen die verskynsel van ontwikkelende wat slegs dien as uitvoerders van grondstowwe
- Bron 3A is 'n Westerse perspektief (positief) oor globalisering en Bron 3B is 'n Afrika perspektief (negatief)
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.4.1 [Onttrekking van bewyse uit Bron 3C – V1]

- Skuld vereffening
- Ekonomiese herstrukturering (enige 1 x 1) (1)

3.4.2 [Interpretasie en evaluering van bewyse uit Bron 3C – V2]

Kandidate moet aandui of hulle SAAM STEM of NIE SAAMSTEM NIE en hul antwoorde ondersteun met relevante bewyse.

SAAM STEM

- Ontwikkelende lande kan Strukturele Aanpassingsplanne gebruik om hul ekonomieë meer doeltreffend te maak
- Strukturele Aanpassingsplanne rus die ekonomieë van ontwikkelende lande toe om volgehoue groeiplanne te handhaaf
- Strukturele Aanpassingsplanne kan aanleiding gee tot die verlaging van staats-besteding
- Enige ander relevante antwoord

STEM NIE SAAM

- Die Strukturele Aanpassingsplanne het aangedring dat arm lande hul lewenstandaard verlaag
- Arm lande was forseer om neo-liberale (vrymarkstelsels) ekonomiese beleide in te stel wat regerings forseer het om maatskaplike besteding te verminder
- Arm lande forseer om hul markte te oop te maak wat bygedra het tot armoede en afhanklikheid
- Arm lande was forseer om hul markte oop te maak waarin handel slegs die ryk lande bevoordeel het (Ryk lande het hul goedkoop produkte vir hoër pryse verkoop, terwyl arm lande hul duur produkte vir goedkoop pryse verkoop het)
- Die Strukturele Aanpassingsplanne het bygedra tot die vergroting van die inkomste gaping tussen ryk en arm lande
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

3.4.3 [Onttrekking van bewyse uit Bron 3C – V1]

- Ontwikkelende lande verkoop goedkoop produkte teen hoë pryse
- Ontwikkelde lande koop duur produkte teen goedkoop pryse
- Handelswanbalans vergroot die gaping tussen ryk en arm (1 x 1) (1)

3.4.4 [Onttrekking van bewyse uit Bron 3C – V1]

- Vervaardigde goedere word hoofsaaklik in ponde en dollar verkoop en daarom sal ontwikkelende lande nie hierdie goedere bekostig nie/ te duur
- Ryk lande het nie hul produksie-instrumente verkoop nie
- Ryk lande het die alleenhandel (monopolie) op die produksie-instrument (enige 2 x 1) (2)

3.5.1 [Onttrekking van bewyse uit Bron 3D – V1]

- Afrika
- Europa (2 x 1) (2)

3.5.2 [Onttrekking van bewyse uit Bron 3D – V1]

- Koffie
- Bananas
- Goud
- Rys
- Koper
- Ivoor
- Steenkool
- Vrugte
- Groente
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 1) (2)

3.5.3 [Interpretasie van bewyse uit Bron 3D – V2]

- Noordelike en Suidelike Halfronde het nie handel as gelyke vennote gedryf nie (Suid se hoë arbeidsintensiewe produkte [is duur] word teen goedkoop pryse verhandel vir lae intensiteit [goedkoop] produkte met die Noorde)
- Die handelsvennote word in verskillende groottes voorgestel wat ongelykheid voorstel
- Die Noorde word voorgestel as ryk terwyl die Suide voorgestel word as arm (die manier waarop die 'handelaars' geklee is)
- Die Noorde word voorgestel as ontwikkel (hoë tegniese goedere) terwyl die Suide voorgestel word as minder ontwikkel (Die Suide stuur hul produkte na die marke)
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

3.6 *[Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit al die Bronne – V3]*

Kandidate se antwoorde kan die volgende aspekte insluit:

- Die lande wat in die Noordelike Halfrond geleë is, het ryk geword terwyl die suide arm gebly het. (Bron 3B)
- Ongelykhede tussen die noordelike state en die suide het toegeneem sowel as die inkomste gaping (Bron 3B)
- Die noordelike state het globalisasie gebruik om hul rykdom en mag te vermeerder om sodoende hul ekonomiese verdrukking van die suide te handhaaf (Bron 3B)
- Om hul ekonomieë te verbeter, het lande geleë in die Suidelike Halfrond lenings gemaak by die IMF en Wêreldbank (Bron 3C)
- Die lenings het streng bepalings gehad (Strukturele Aanpassingsplanne) wat aanleiding gee tot verminderde maatskaplike besteding van arm lande in die suide (Bron 3C)
- Die lande van die Suidelike Halfrond was ook onder verpligting om hul mark oop te maak om hul ekonomieë 'n hupstoot te gee (Bron 3C)
- Dit gee aanleiding tot onregverdige handelspraktyke tussen lande geleë in Noordelike en Suidelike Halfronde (Bron 3D)
- Globalisering gee verbruikers toegang tot 'n meer verskeidenheid van produkte (Eie kennis)
- Globalisering het aanleiding gegee tot die skepping van meer werkgeleenthede vir ongeskoolde werkers in ontwikkelende lande (Eie kennis)
- Werk skepping gee aanleiding tot die vermindering van armoede in die meeste ontwikkelende lande (Eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip van die impak wat globalisering op die ekonomiese verhoudinge tussen lande gehad het wat in die Suidelike en Noordelike Halfronde geleë is. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan glad nie oor die onderwerp skryf nie... 	PUNTE: 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou 'n groot mate verband met die onderwerp bv. toon begrip van die impak wat globalisering op die ekonomiese verhoudinge tussen lande gehad het wat in die Suidelike en Noordelike Halfronde geleë is. • Gebruik bewyse op 'n baie eenvoudige manier. 	PUNTE: 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. toon deeglike begrip van die impak wat globalisering op die ekonomiese verhoudinge tussen lande gehad het wat in die Suidelike en Noordelike Halfronde geleë is. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	PUNTE: 6–8

(8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE**VRAAG 4: BURGERLIKE WEERSTAND, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA**

[Beplan, konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede]

SINOPSIS

Kandidate moet 'n standpunt inneem en aandui tot watter mate interne weerstandsbewegings in Suid-Afrika suksesvol was om PW Botha se apartheidsregime gedurende die 1980's uit te daag. Hulle moet die rol van verskillende weerstandsorganisasies soos die UDF, ECC beklemtoon terwyl hulle 'n gedagterigting ontwikkel.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hul antwoord insluit:

- Inleiding: Kandidate moet aan dui tot watter mate interne weerstandsbewegings die apartheidsregime gedurende die 1980's uitgedaag het.

UITBREIDING**Tot 'n groot mate**

- Botha se beleid van Totale Aanslag/ Totale Strategie
- Hervormingswetsontwerpe (1983-Grondwet, Driekamerparlement 1984, 'Koornhof Bills')
- End Conscription Campaign (Beëindig Diensplig veldtog) van 1983 en sy impak
- Stigting en rol van die UDF ('Don't vote' [Moenie Stem] veldtog, 'Miljoen Handtekeninge'-veldtog in 1984)
- Massaprotes in swart Suid-Afrikaanse woonbuurte in 1984 en 1985 (bv. Wegblyveldtogte georganiseer deur die Vaal Burgerlike Vereniging, Verbruikersboikotte georganiseer deur Pebco in die Oos Kaap, rol van religieuse organisasies ens.)
- Protes optogte (bv. Langa-township in die Oos-Kaap),
- Skoolboikotte hoofsaaklik gelei deur COSAS in 1983 en 1985 (Atteridgeville, Tembisa, Alexandra, Soweto, Wes-Kaap en Natal)
- Gemeenskappe onderneem huurboikotte, bv. in Vaaldriehoek en Soweto in 1984
- Stigting en impak van COSATU en ander unies in die stryd van werkers
- Wegbly-aksies in Meidag 1986 en NUM-staking in 1987
- Aankondiging van die Noodtoestand 1985 tot 1986 deur die PW Botha-regime
- Opkoms die van die Massa Demokratiese Beweging in 1989 en die Versetveldtog teen apartheidswette in groot stede bv. Kaapstad, Durban en Johannesburg.
- Die rol van die Black Sash, byvoorbeeld in burgerlike protes en bystand vir slagoffers van apartheid
- Teen die einde van die 1980's het duisende Suid-Afrikaners hul lewens verloor in die stryd om vryheid (bv. dood in aanhouding, 'swart op swart' geweld en vigilante groepe)
- Geleidelik het die Suid-Afrikaanse regering besef dat verandering nodig was
- Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hul argument met 'n relevante slot saamvat. **[50]**

Indien kandidate tot 'n mindere mate aandui moet hulle, hulle antwoord met relevante bewyse ondersteun

VRAAG 5: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE

[Beplan, konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede]

SINOPSIS

Kandidate moet bespreek tot watter mate leierskap en ooreenkomste tussen die verskillende politieke organisasie gedurende die onderhandelingsproses tot die geboorte van Suid-Afrika se demokrasie in 1994 aanleiding gegee het.

HOOFASPEKTE

- Inleiding: Kandidate moet hul gedagterigting aandui en bespreek tot watter mate die rol van leiers soos FW de Klerk en Nelson Mandela gelei het tot toegewings en samesprekings wat tot die geboorte van 'n demokratiese Suid-Afrika in 1994 aanleiding gegee het.

UITBREIDING**TOT 'N GROOT MATE**

- (Redes vir die onderhandelingsproses) FW de Klerk's se toespraak op 2 Februarie 1990 in die parlement was 'n keerpunt in die geskiedenis van Suid-Afrika (leierskap)
- Hy het die onbanning van politieke organisasies aangekondig (leierskap)
- Vrylating van Nelson Mandela in Kaapstad op 11 Februarie 1990 het die weg gebaan vir 'n onderhandelingskikking (leierskap)
- [Geweld in Sebokeng] lei tot 'n vertraging in die Groote Schuur-minuut in Mei 1990 - NP laat politieke gevangenes vry (leierskap)
- Pretoria-minuut in Augustus 1990 - ANC kondig aan dat hulle die gewapende stryd gaan staak en die regering het aangekondig dat dit die noodtoestand gaan ophef (leierskap)
- CODESA 1 in Desember 1991 - 19 politieke partye het dit bygewoon - the PAC en KP het nie deelgeneem om 'n nuwe grondwet vir Suid-Afrika op te stel nie (leierskap en politieke partye)
- ANC en die NP stel voor 'n Verklaring van Voorneme in 1991 (leierskap en kompromie)
- Die 'Slegs blankes'-referendum in Maart 1992 – het aan De Klerk die goedkeuring gegee om te onderhandel (leierskap)
- CODESA 2 in Mei 1992 – SAUK sou 'n neutrale siening gee, massa-optrede om die onderhandelingsproses te bespoedig/ Boipatong /Bhisho-slagting (leierskap en kompromie)
- Rekord van Verstandhouding in September 1992 – geheime samesprekings tussen die ANC en NP – verbind hulself tot die onderhandelingsproses (politieke partye)
- Veelparty onderhandelinge by Kempton Park/ sluipmoord op Chris Hani/ rol van Mandela/ stel 'n RNE en 'n Sonsondergang-klousule voor (kompromie en leierskap)
- Tussentydse Grondwet in November 1993 (toegewing)
- Suid-Afrika se eerste demokratiese verkiesing in 1994 (politieke partye)
- **Krediet moet aan kandidate gegee word wie melding maak van die rol wat geweld in die onderhandelingsproses gespeel het om hul antwoord te bewys**
- Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hul argument met 'n relevante slot saamvat. **[50]**

VRAAG 6: DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE

Beplan, konstrueer 'n oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede]

SINOPSIS

Kandidate moet hulle argumentslyn aandui deur te wys hoe verbrokkeling van die Sowjetunie gedien het om politieke verandering in Suid-Afrika te versnel. Hulle moet relevante bewyse gebruik van hoe die verbrokkeling beide die Suid-Afrikaanse regering en die African National Congress met geen keuse gelaat het as om te onderhandel nie.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hul antwoord insluit:

- Inleiding: Kandidate moet na die stelling verwys en verduidelik hoe die verbrokkeling van die Sowjetunie die politieke toekoms van Suid-Afrika beïnvloed het en die weg gebaan het vir onderhandelinge.

UITBREIDING

- Agtergrond (Glasnost en Perestroika) Die impak van die val van kommunisme in Rusland op Suid-Afrika
- Die Nasionale Party het die African National Congress beskou as 'n agent van kommunistiese Rusland
- Met die verbrokkeling van die Sowjetunie het die ANC verswak
- Die verbrokkeling van die Sowjetunie het beteken die Nasionale Party sy opvatting rakende die ANC moes verander
- Die val kommunisme en die Slag by Cuito Cuanavale het 'n groot impak op die Suid-Afrikaanse siening gehad om nie met 'kommuniste te praat' nie
- Die Suid-Afrikaanse regering het besluit om uit Angola te onttrek en om 'n ooreenkoms vir Namibië onderhandel
- Die vreedsame oordra van meerderheid regering in Namibië het beide die ANC en die Suid-Afrikaanse regering aangemoedig om te praat
- Die kommer van die Nasionale Party rakende die invloed van die SAKP binne die ANC-alliansie is verwyder
- NP kon nie langer kommunisme as voorwendsel vir onderdrukking gebruik nie
- Suid-Afrika was nie meer 'n belangrike speler in die Koue Oorlog politiek nie
- Die Nasionale Party kon nie meer die bedreiging van kommunisme as 'n maatstaf gebruik om steun van die Westerse regerings te werf nie
- Westerse regerings het druk op Suid-Afrika geplaas om apartheid te beëindig
- Westerse regerings het druk op Suid-Afrikaanse regering geplaas om met die ANC samesprekings te begin
- Die val van kommunisme het ook die ANC affekteer
- ANC kon nie langer op die Sowjetunie steun vir ekonomiese en militêre steun nie
- Sosialisme was nie meer 'n opsie vir die revolusionêre ANC nie
- Die resultaat was dat die ANC gereed was om te onderhandel
- Die veranderde wêreld en massa-optogte in Suid-Afrika gee aanleiding tot spanning binne die NP
- Dit gee aanleiding tot 'n verandering van leierskap binne die NP in 1989
- FW de Klerk het begin met 'n hervormingsbeleid
- In 1989 lang aanhoudende verbanne politieke gevangenes vrygelaat

- In Februarie 1990 het De Klerk die vrylating van Nelson Mandela aangekondig
- De Klerk het ook politieke organisasies soos die ANC, PAC en SAKP wettig verklaar
- Die regering was gewillig om te onderhandel om apartheid te beëindig
- Enige ander relevante antwoord

- Slot: Kandidate moet hul argument met 'n relevante slot saamvat. **50]**

TOTAAL: 150